

Hoofdstuk 2

Onderwijs en vorming

Aan de basis van de keuze van de indicatoren ligt een visie op een wenselijke toekomst voor een Vlaamse groot- of centrumstad. Die visie beschrijft over de verschillende domeinen heen wat zou moeten gebeuren of aanwezig zijn om in die gewenste richting te evolueren. We spreken daarom over generieke bekommernissen en intenties. Meer info vind je in de Inleiding, punt 3. De volledig uitgeschreven visie staat op gemeente-en-stadsmonitor.vlaanderen.be

Hoofdstuk 2 bevat indicatoren die evoluties op het vlak van onderwijs en vorming opvolgen. Een leefbare en duurzame stad voorziet in een kwaliteitsvol en gediversifieerd aanbod aan onderwijsvoorzieningen, dat afgestemd is op de (sociale) behoeften van alle stadsbewoners. Dit aanbod is voldoende territoriaal gespreid, zodat het maximaal toegankelijk en bereikbaar is. Het stelt alle doelgroepen in staat om de schoolcarrière te voltooien en een gepaste eindkwalificatie te bekomen. Ook volwassenen krijgen de mogelijkheid om in verschillende levensfasen capaciteiten en competenties te ontwikkelen. Onderstaande indicatoren beschrijven eerst de verwevenheid van het lager onderwijs in de buurt. Vervolgens komen een aantal drempels aan bod, die wijzen op een hoger risico om de schoolcarrière niet te voltooien en een lagere eindkwalificatie te bereiken. De indicatoren over het bereik geven een indicatie in hoeverre leerlingen met thuistaal niet Nederlands en volwassenen gebruik maken van het aanbod en beschrijven de aantrekkingskracht van de onderwijsvoorzieningen in de stad. Tevredenheid over het aanbod geeft tenslotte een indicatie in welke mate de onderwijsvoorzieningen beantwoorden aan de verwachtingen, betaalbaarheid in hoeverre financiële drempels een belemmering zijn.

INDICATOR	Link met intenties van de visie				Pagina
LAGER ONDERWIJS IN DE WIJK	1.1	3.1	3.7	5.7	82
SCHOOLESE VERTRAGING IN HET LAGER ONDERWIJS	2.1	2.6			84
SCHOOLESE VERTRAGING IN HET ALGEMEEN SECUNDAIR ONDERWIJS	2.1	2.6			86
SCHOOLESE VERTRAGING IN HET TECHNISCH SECUNDAIR ONDERWIJS	2.1	2.6			88
SCHOOLESE VERTRAGING IN HET BEROEPSSECUNDAIR ONDERWIJS	2.1	2.6			90
SCHOOLESE VERTRAGING IN HET KUNSTSECUNDAIR ONDERWIJS	2.1	2.6			92
SPIJBELGEDRAG IN HET LAGER ONDERWIJS	2.1	2.6			94
SPIJBELGEDRAG IN HET VOLTIJDS SECUNDAIR ONDERWIJS	2.1	2.6			96
SPIJBELGEDRAG IN HET DEELTIJDS BEROEPSSECUNDAIR ONDERWIJS	2.1	2.6			98
LEERLINGEN IN HET SECUNDAIR ONDERWIJS MET THUISTAAL NIET NEDERLANDS	2.1	2.4	2.6		100
VROEGTIJDIG SCHOOLVERLATEN	2.1	2.6	2.1		102
AANTREKKINGSKRACHT VAN HET SECUNDAIR ONDERWIJS	1.1	1.2			104
BETAALBAARHEID SCHOOLKOSTEN	2.1	2.6			106
VOLDOENDE AANBOD KLEUTER- EN LAGER ONDERWIJS	1.1	5.7			108
TEVREDENHEID OVER DE ONDERWIJSVOORZIENINGEN	1.1				110

LAGER ONDERWIJS IN DE WIJK

Definitie

Aandeel (%) van de kinderen (2-5 jaar, 2-11 jaar en 6-11 jaar) dat woont binnen een loopafstand van 400 meter van een lagere school. De indicator bestaat uit het aantal kinderen (2-5 jaar, 2-11 jaar en 6-11 jaar) dat binnen een loopafstand van 400m van een lagere school woont op het totaal aantal kinderen (2-5 jaar, 2-11 jaar en 6-11 jaar) in de stad.

Rekening houdend met de leerplicht vanaf 6 jaar beperkt de indicator zich hier tot de lagere school in het gewone onderwijs.

Toelichting

De verschillende voorzieningen in de wijk vervullen verschillende belangrijke functies in de stad: 1) ze voorzien in de verschillende behoeften van de inwoners, waaronder de nood aan onderwijs (intentie 1.1), 2) ze bevorderen de verwevenheid van functies in de buurt, dit stimuleert onder andere de sociale contacten en maakt de stad aantrekkelijker voor zowel bezoekers als bewoners (intentie 3.1), 3) ze bouwen mee aan een gezonde en veilige leefomgeving waar mensen elkaar kunnen ontmoeten (intentie 3.7) en 4) tenslotte bevorderen ze de binnenstedelijke differentiatie (intentie 5.7).

Deze indicator leest men best samen met de indicatoren [Tevredenheid over de buurt](#), [Tevredenheid over het contact in de buurt](#), alle indicatoren rond schoolse vertraging en spijbelgedrag, [Tevredenheid over de onderwijsvoorzieningen](#) en [Voldoende aanbod kleuter- en lager onderwijs](#).

Het aandeel kinderen in alle leeftijdscategorieën die op 400m loopafstand van een lagere school wonen schommelt in de centrumsteden tussen 20% en 75%. In Antwerpen liggen de cijfers met bijna 75% beduidend hoger dan in de overige steden. Daarnaast is Oostende de enige andere stad waar meer dan de helft van de

kinderen in de nabijheid van een lagere school woont. Het aandeel ligt het laagst in Genk, waar minder dan een kwart van de kinderen in de nabijheid van een lagere school woont. Tussen de verschillende leeftijdsgroepen zijn de verschillen beperkt.

Ook tussen de stadsdelen zijn de verschillen uitgesproken. In Antwerpen, Gent, Hasselt en Oostende lopen de verschillen op tot meer dan 70 procentpunten. In Kortrijk en Turnhout zijn deze minder uitgesproken.

Aandachtspunten

Deze indicator is ontwikkeld met behulp van geografische informatiesystemen (GIS). Bij de vergelijking tussen de steden is enige voorzichtigheid aangeraden, gezien de verschillende nauwkeurigheid van de koppeling van de inwoners op adresniveau per stad, de verschillende data-leveranciers en de verschillende ruimtelijke context.

Bij de vergelijking in de tijd is eveneens enige voorzichtigheid aangeraden. De evoluties in de nauwkeurigheid van de koppeling van inwoners op adresniveau en de verandering in de berekeningswijze voor Oostende en Gent maken vergelijkingen in de tijd moeilijker.

Tussen 2006 en 2014 werkten Gent en Oostende met een netwerkanalyse bij de berekening van het aandeel inwoners dat op loopafstand van een voorziening woont. In 2017 is voor elke centrumstad gebruik gemaakt van een bufferanalyse bij de berekeningen, dit om de vergelijkbaarheid tussen de steden te verhogen. Dit vraagt om enige voorzichtigheid bij de vergelijking van de data van Gent en Oostende tussen 2006 en 2014 met de data uit de overige jaren.

De indicator werd berekend op basis van een ruimtelijke analyse in een GIS. De kaarten per stad kunnen geraadpleegd worden op www.stads-en-gemeentemonitor.be.

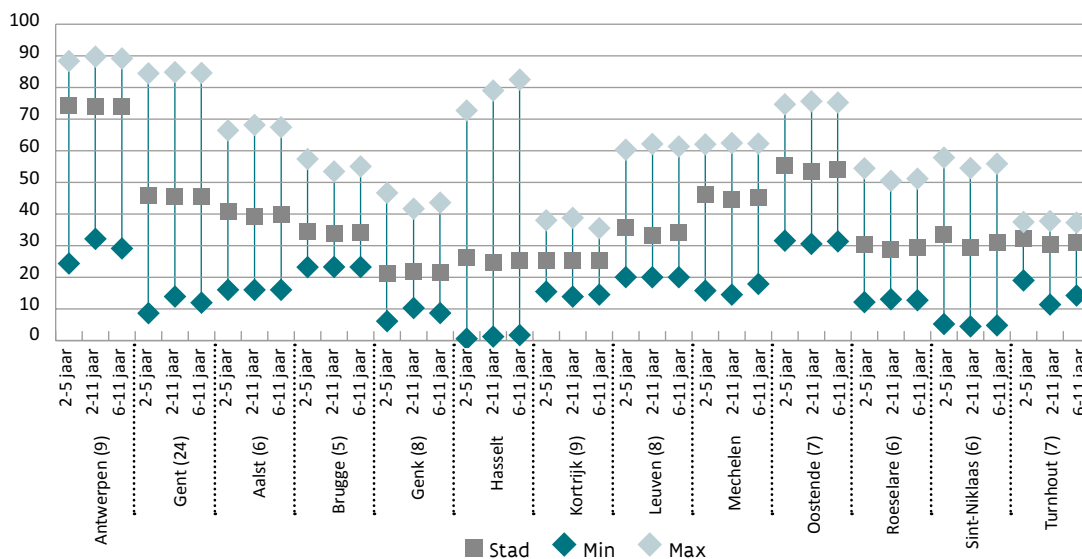
Lagere scholen in de wijk, in 2014 en 2017, in absoluut aantal en %.

	2-5 jaar				6-11 jaar				2-11 jaar			
	2014		2017		2014		2017		2014		2017	
	Abso-luut	%	Abso-luut	%	Abso-luut	%	Abso-luut	%	Abso-luut	%	Abso-luut	%
Antwerpen	19.489	66,7	21.729	74,3	23.934	65,8	29.545	74,0	43.423	66,2	51.274	74,1
Gent	4.937	40,4	5.512	45,9	6.013	39,4	7.616	45,4	10.950	39,8	13.128	45,6
Aalst	1.240	33,0	1.590	40,7	1.580	30,3	2.231	39,1	2.820	31,4	3.821	39,8
Brugge	1.551	35,5	1.439	34,4	2.180	33,4	2.245	33,8	3.731	34,2	3.684	34,1
Genk	772	26,2	600	21,3	1.008	22,8	1.003	21,8	1.780	24,2	1.603	21,6
Hasselt	799	27,4	789	26,3	1.066	26,5	1.077	24,8	1.865	26,9	1.866	25,4
Kortrijk	1.348	41,6	855	25,3	1.831	41,1	1.235	25,2	3.179	41,3	2.090	25,3
Leuven	1.519	36,0	1.460	35,6	1.795	33,1	1.909	33,1	3.314	34,4	3.369	34,2
Mechelen	1.914	41,2	2.128	46,3	2.446	40,7	2.892	44,5	4.360	41,0	5.020	45,3
Oostende	1.266	53,9	1.350	55,3	1.811	52,3	1.929	53,3	3.077	53,0	3.279	54,1
Roeselare	839	31,0	806	30,4	1.157	29,8	1.169	28,8	1.996	30,3	1.975	29,4
Sint-Niklaas	1.142	32,8	1.195	33,7	1.485	29,4	1.569	29,3	2.627	30,8	2.764	31,0
Turnhout	623	32,5	625	32,1	786	30,4	857	30,3	1.409	31,3	1.482	31,1

Met vergelijkingen in de tijd moet voorzichtig worden omgesprongen, zie aandachtspunten.

Bron: Departement Onderwijs, bewerking: Statistiek Vlaanderen.

Lagere scholen in de wijk, naar stadsdeel*, in 2017, in %.

* Het cijfer na de stadsnaam geeft het aantal stadsdelen per stad die gebruikt werden bij de berekeningen.

Bron: Departement Onderwijs, bewerking: Statistiek Vlaanderen.

SCHOOLESE VERTRAGING IN HET LAGER ONDERWIJS

Definitie

Aandeel (%) van de leerlingen met schoolse vertraging in het vierde leerjaar van het gewoon lager onderwijs.

De indicator is de verhouding van het aantal leerlingen ingeschreven in het vierde leerjaar van het gewoon lager onderwijs met een of meerdere jaren schoolse vertraging en het totaal van de leerlingen ingeschreven in het vierde leerjaar van het gewoon lager onderwijs.

Schoolse vertraging is het verschil in leerjaren tussen het leerjaar waarin de leerling op grond van zijn geboortear en bij normale studievordering zou moeten ingeschreven zijn, en het leerjaar waarin de leerling daadwerkelijk is ingeschreven.

Leerlingen uit het buitengewoon lager onderwijs en leerlingen die onderwijs volgen in een specifieke pedagogische methode (Steiner, Freinet, Leefschool,...) zijn niet opgenomen in deze indicator omdat deze leerlingen niet geregistreerd worden volgens het klassieke leerjarenpatroon. Ook het kleuteronderwijs komt hier niet aan bod.

Toelichting

Schoolse vertraging is een schoolloopbaan kenmerk dat wijst op een hoger risico om de schoolcarrière niet te voltooien en om een lagere eindkwalificatie en bijgevolg een maatschappelijk zwakkere positie te bereiken. Het wijst er op dat onderwijskansen niet gelijk verdeeld zijn over alle lagen van de bevolking.

Deze indicator illustreert intentie 2.6 rond het bestrijden van armoede en sociale uitsluiting in de stad. Daarnaast past hij ook binnen intentie 2.1 rond het wegwerken van drempels. Alle publieke voorzieningen moeten voor iedereen toegankelijk zijn en in elke sector moet ervoor worden gezorgd dat wie het wenst, maximaal kan participeren. Taalverwerving is daarvoor voor heel wat anderstalige personen een noodzaak.

Deze indicator leest men best samen met indicatoren als [Spijbelgedrag in het lager onderwijs](#), [Spijbelgedrag in het voltijds secundair onderwijs](#), [Spijbelgedrag in het deeltijds beroepssecundair onderwijs](#), [Schoolse vertraging in het ASO](#), [Schoolse vertraging in het TSO](#), [Schoolse vertraging in het BSO](#), [Vroegtijdig schoolverlaten](#), [Leerlingen in het secundair onderwijs met thuistaal niet-Nederlands](#) en [Betaalbaarheid schoolkosten](#).

In het schooljaar 2015-2016 ligt in de 13 centrumsteden de schoolse vertraging in het vierde leerjaar lager onderwijs hoger (21,6%) dan in het Vlaamse Gewest (14,7%). Gent en Antwerpen kennen waarden die hoger liggen dan in de overige centrumsteden en dan in het

Brusselse Hoofdstedelijke Gewest. De schoolse vertraging varieert in de 13 steden tussen 10,4% (Hasselt) en 26,4% (Gent). Hoge waarden zijn er ook in Mechelen, Oostende en Turnhout.

Het aandeel mannen met schoolse vertraging is over het algemeen hoger dan dat van vrouwen. In dat opzicht vormt Hasselt een uitzondering. In Gent, Sint-Niklaas en Turnhout is er vrijwel geen verschil.

De schoolse vertraging ligt heel wat hoger bij leerlingen met een laagopgeleide moeder en met thuistaal niet-Nederlands. Voor de 13 steden stijgt het aandeel leerlingen met schoolse vertraging in die kansengroepen naar respectievelijk 40,4% en 38,6%. Dit zijn waarden die bijna dubbel zo hoog liggen als het percentage voor alle leerlingen samen. Door het laag aantal leerlingen uit deze kansengroep in sommige centrumsteden kunnen door de tijd grotere schommelingen optreden.

In de 13 steden als geheel en in de Vlaamse Gemeenschap zijn de waarden sinds 2008-2009 een drietal procentpunten gedaald, in het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest nog iets sterker. Bij de leerlingen met een laagopgeleide moeder en met niet-Nederlandse thuistaal daalt het aandeel eveneens sterk door de jaren.

Aandachtspunten

Het gaat over het aantal ingeschreven leerlingen op 1 februari van het desbetreffende schooljaar.

Schoolse vertraging is niet noodzakelijk een gevolg van zittenblijven door onvoldoende beheersing van en inzicht in de leerstof. Andere oorzaken zijn een verlate instap in het lager onderwijs, ziekte, enzovoort.

Schoolse vertraging geeft alleen een beeld over hoeveel achterstand een leerling heeft opgelopen tot het eerste jaar van de tweede graad van het secundair onderwijs, waarbij het niet duidelijk is waar (al dan niet in de stad), wanneer (lager of secundair) en in welke omstandigheden de jongere deze vertraging heeft opgelopen (bijvoorbeeld het jaar vrijwillig zittenblijven wegens omschakeling studierichting).

Het geografisch criterium is de stad van de vestigingsplaats van de school waarin de leerlingen zijn ingeschreven, en niet van de hoofdzetel van de school. Leerlingen die les volgen in een schoolgebouw binnen de stad, ook als dat behoort tot een school met hoofdzetel buiten de stad, worden meegerekend. Omgekeerd worden leerlingen, die les volgen in een schoolgebouw gelegen buiten de stad dat echter behoort tot een school met hoofdzetel binnen de stad, niet meegerekend. In de edities vóór 2014 van de Stadsmonitor was de hoofdzetel van de school het criterium.

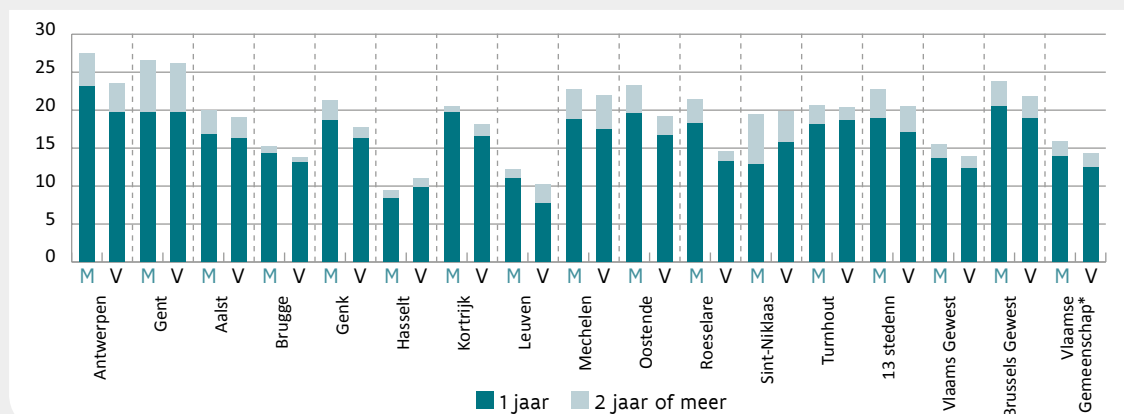
Schoolse vertraging in het vierde leerjaar lager onderwijs, naar leerlingenkenmerken 'laag opleidingsniveau moeder' en 'thuis taal niet-Nederlands', in 2008-2009, 2013-2014 en 2015-2016, in %.

	2008-2009			2013-2014			2015-2016		
	Totaal	Laag opleidingsniveau moeder	Thuis taal niet-Nederlands	Totaal	Laag opleidingsniveau moeder	Thuis taal niet-Nederlands	Totaal	Laag opleidingsniveau moeder	Thuis taal niet-Nederlands
Antwerpen	32,1	48,4	50,2	29,7	45,9	42,3	25,5	37,3	35,0
Gent	29,5	52,5	53,9	25,9	50,2	48,8	26,4	52,0	48,8
Aalst	17,4	40,5	43,5	18,5	42,9	38,2	19,5	42,5	40,9
Brugge	18,4	39,4	42,9	16,9	38,1	42,3	14,6	34,3	29,9
Genk	23,1	38,5	37,3	25,1	38,2	33,0	19,6	37,7	38,7
Hasselt	13,0	37,8	33,3	13,3	41,7	44,6	10,4	26,3	29,4
Kortrijk	18,7	41,6	33,7	19,3	38,8	33,9	19,3	44,7	36,8
Leuven	14,1	45,5	34,7	12,2	33,3	32,3	11,4	44,4	34,2
Mechelen	26,1	48,6	53,4	26,3	49,8	50,7	22,4	42,7	39,1
Oostende	22,6	40,7	55,6	21,8	34,7	40,7	21,3	35,5	41,2
Roeselare	15,3	37,5	68,4	16,2	36,8	52,1	18,0	42,9	54,5
Sint-Niklaas	21,1	42,4	54,1	21,6	46,9	52,7	19,6	42,6	41,5
Turnhout	15,2	31,6	45,0	18,9	41,0	45,6	20,6	39,8	46,5
Totaal 13 steden	24,5	46,1	48,9	23,7	44,8	43,1	21,6	40,4	38,6
Vlaams Gewest	17,3	38,9	43,2	16,2	38,5	38,5	14,7	35,8	33,9
Brussels Gewest (Nederlandstalig onderwijs)	27,0	41,2	30,1	25,7	39,3	28,3	22,8	34,2	26,4
Vlaamse Gemeenschap*	17,6	39,0	40,8	16,5	38,6	36,8	15,1	35,7	32,7

* Vlaamse Gemeenschap omvat de gemeenten van het Vlaamse Gewest en van het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest (enkel Nederlandstalig onderwijs).

Bron: Departement Onderwijs en Vorming.

Schoolse vertraging in het vierde leerjaar lager onderwijs, naar geslacht en duur achterstand, in 2015-2016, in %.

* Vlaamse Gemeenschap omvat de gemeenten van het Vlaamse Gewest en van het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest (enkel Nederlandstalig onderwijs).

Bron: Departement Onderwijs en Vorming.

SCHOOLESE VERTRAGING IN HET ALGEMEEN SECUNDAIR ONDERWIJS

Definitie

Aandeel (%) van de leerlingen met schoolse vertraging in het eerste jaar van de tweede graad van het algemeen secundair onderwijs (ASO).

De indicator is de verhouding van het aantal leerlingen ingeschreven in het eerste jaar van de tweede graad van het algemeen secundair onderwijs met een of meerdere jaren schoolse vertraging en het totaal van de leerlingen ingeschreven in het eerste jaar van de tweede graad van het algemeen secundair onderwijs.

Schoolse vertraging is het verschil in leerjaren tussen het leerjaar waarin de leerling op grond van zijn geboortjaar en bij normale studievordering zou moeten ingeschreven zijn en het leerjaar waarin de leerling daadwerkelijk is ingeschreven.

Leerlingen die onderwijs volgen in een onthaalklas anderstalige nieuwkomers zijn niet opgenomen in deze indicator, omdat deze niet ondergebracht worden binnen de structuur van graden en leerjaren.

Toelichting

Schoolse vertraging is een schoolloopbaanmerk dat wijst op een hoger risico om de schoolcarrière niet te voltooien en om een lagere eindkwalificatie en bijgevolg een maatschappelijk zwakkere positie te bereiken. Het wijst er op dat onderwijskansen niet gelijk verdeeld zijn over alle lagen van de bevolking.

Deze indicator illustreert intentie 2.6 rond het bestrijden van armoede en sociale uitsluiting in de stad. Daarnaast past hij ook binnen intentie 2.1 rond het wegwerken van drempels. Alle publieke voorzieningen moeten voor iedereen toegankelijk zijn en in elke sector moet ervoor gezorgd worden dat wie het wenst, maximaal kan participeren. Taalverwerving is daarvoor voor heel wat anderstalige personen een noodzaak.

Deze indicator leest men best samen met indicatoren als [Spijbelgedrag in het lager onderwijs](#), [Spijbelgedrag in het voltijds secundair onderwijs](#), [Spijbelgedrag in het deeltijds beroepssecundair onderwijs](#), [Schoolse vertraging in het lager onderwijs](#), [Schoolse vertraging in het TSO](#), [Schoolse vertraging in het BSO](#), [Schoolse vertraging in het KSO](#), [Vroegtijdig schoolverlaten](#), [Leerlingen in het secundair onderwijs met thuistaal niet-Nederlands](#) en [Betaalbaarheid schoolkosten](#).

In het schooljaar 2015-2016 ligt in de 13 centrumsteden in het eerste jaar van de tweede graad algemeen secundair onderwijs de schoolste vertraging hoger (14,3%) dan in het Vlaamse Gewest (10,8%). Antwerpen en het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest kennen

waarden die veel hoger liggen dan Gent en de andere centrumsteden. De schoolse vertraging varieert in de 13 steden tussen 4,7% (Roeselare) en 25,2% (Antwerpen). Ook in Gent, Genk, Mechelen, Aalst en Oostende ligt de schoolse vertraging duidelijk boven het Vlaamse gemiddelde.

Het aandeel mannen met schoolse vertraging is over het algemeen hoger dan dat van vrouwen. In dat opzicht vormen Gent, Kortrijk en Oostende een uitzondering waar het aandeel vrouwen met schoolse vertraging hoger ligt. In Brugge en het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest is er vrijwel geen verschil.

De schoolse vertraging ligt heel wat hoger bij leerlingen met een laagopgeleide moeder en vooral wanneer de thuistaal niet het Nederlands is. Voor de 13 steden stijgt het aandeel leerlingen met schoolse vertraging in die kansengroepen naar respectievelijk 37,5% en 42,9%. Dat laatste cijfer is exact het drievoud van de waarde voor alle leerlingen. Door het laag aantal leerlingen uit deze kansengroepen in sommige centrumsteden kunnen door de tijd grotere schommelingen optreden.

In de 13 steden als geheel en in de Vlaamse Gemeenschap zijn de waarden sinds 2008-2009 vrijwel constant gebleven. In het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest is wel een daling merkbaar. Naar kansengroepen zien we weinig verandering bij de leerlingen met een laagopgeleide moeder. Voor leerlingen met niet-Nederlandse thuistaal daalt wel het aandeel schoolse vertraging door de jaren.

Aandachtspunten

Het gaat over het aantal ingeschreven leerlingen op 1 februari van het desbetreffende schooljaar.

Schoolse vertraging is niet noodzakelijk een gevolg van zittenblijven door onvoldoende beheersing van en inzicht in de leerstof. Andere oorzaken zijn een verlate instap in het lager onderwijs, ziekte, enzovoort.

Schoolse vertraging geeft alleen een beeld over hoeveel achterstand een leerling heeft opgelopen tot het eerste jaar van de tweede graad van het secundair onderwijs, waarbij het niet duidelijk is waar (al dan niet in de stad), wanneer (lager of secundair) en in welke omstandigheden de jongere deze vertraging heeft opgelopen (bijvoorbeeld het jaar vrijwillig zittenblijven wegens omschakeling studierichting).

Het geografisch criterium is de stad van de vestigingsplaats van de school waarin de leerlingen zijn ingeschreven, en niet van de hoofdzetel van de school. Leerlingen die les volgen in een schoolgebouw binnen de stad, ook als dat behoort tot een school met hoofdzetel buiten de stad, worden meegerekend.

Omgekeerd worden leerlingen, die les volgen in een schoolgebouw gelegen buiten de stad dat echter behoort tot een school met hoofdzetel binnen de stad, niet

meegerekend. In de edities vóór 2014 van de Stadsmonitor was de hoofdzetel van de school het criterium.

Schoolse vertraging in het eerste jaar van de tweede graad algemeen secundair onderwijs, naar leerlingkenmerken 'laag opleidingsniveau moeder' en 'thuis taal niet-Nederlands', in 2008-2009, 2013-2014 en 2015-2016, in %.

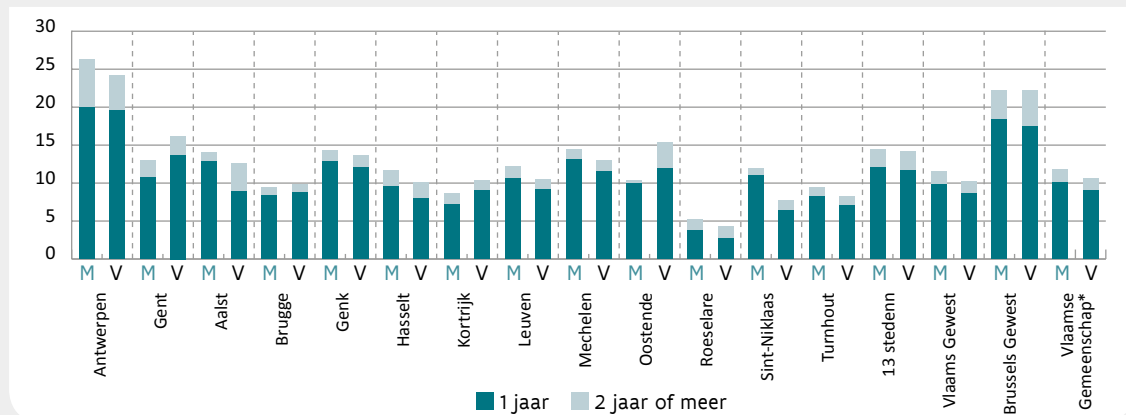
	2008-2009			2013-2014			2015-2016		
	Alle leerlingen	Laag opleidingsniveau moeder	Thuis taal niet-Nederlands	Alle leerlingen	Laag opleidingsniveau moeder	Thuis taal niet-Nederlands	Alle leerlingen	Laag opleidingsniveau moeder	Thuis taal niet-Nederlands
Antwerpen	24,3	47,2	49,4	27,5	44,9	47,4	25,2	40,3	43,4
Gent	15,8	37,6	44,7	14,4	46,2	40,7	14,8	44,3	44,8
Aalst	11,5	21,8	48,4	10,8	34,2	46,3	13,3	42,6	47,8
Brugge	8,9	19,4	21,1	8,5	24,0	25,6	9,6	28,6	28,8
Genk	18,8	38,6	53,6	15,5	29,3	35,7	14,0	31,9	46,5
Hasselt	11,3	30,3	42,3	12,7	31,8	47,4	10,8	29,6	48,8
Kortrijk	9,7	26,0	48,9	8,6	25,5	33,3	9,7	29,3	33,8
Leuven	11,8	26,2	41,2	12,5	53,4	47,1	11,3	53,0	38,6
Mechelen	15,0	33,7	49,2	15,1	40,8	41,6	13,7	38,0	42,1
Oostende	9,3	14,5	41,9	12,6	37,3	55,3	13,1	27,5	41,1
Roeselare	6,0	3,7	(*)	8,0	51,5	80,0	4,7	35,1	47,8
Sint-Niklaas	8,4	26,4	51,6	6,1	17,4	46,4	9,6	22,7	55,8
Turnhout	11,7	29,2	70,0	9,5	23,1	41,7	8,8	26,7	41,9
Totaal 13 steden	14,3	35,3	47,4	14,6	39,4	45,0	14,3	37,5	42,9
Vlaams Gewest	10,6	25,6	41,6	10,5	30,9	39,9	10,8	32,2	37,4
Brussels Gewest (Nederlandstalig onderwijs)	25,5	48,9	34,7	23,8	46,0	29,9	22,2	40,2	26,6
Vlaamse Gemeenschap*	11,2	27,3	40,0	11,1	32,1	37,7	11,3	32,9	35,1

* Vlaamse Gemeenschap omvat de gemeenten van het Vlaamse Gewest en van het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest (enkel Nederlandstalig onderwijs).

(*) Geen cijfer om privacyredenen.

Bron: Departement Onderwijs en Vorming.

Schoolse vertraging in het eerste jaar van de tweede graad algemeen secundair onderwijs, naar geslacht en duur achterstand, in 2015-2016, in %.

* Vlaamse Gemeenschap omvat de gemeenten van het Vlaamse Gewest en van het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest (enkel Nederlandstalig onderwijs).

Bron: Departement Onderwijs en Vorming.

SCHOOLESE VERTRAGING IN HET TECHNISCH SECUNDAIR ONDERWIJS

Definitie

Aandeel (%) van de leerlingen met schoolse vertraging in het eerste jaar van de tweede graad van het technisch secundair onderwijs (TSO).

De indicator is de verhouding van het aantal leerlingen ingeschreven in het eerste jaar van de tweede graad van het technisch secundair onderwijs met een of meerdere jaren schoolse vertraging en het totaal van de leerlingen ingeschreven in het eerste jaar van de tweede graad van het technisch secundair onderwijs.

Schoolse vertraging is het verschil in leerjaren tussen het leerjaar waarin de leerling op grond van zijn geboortejaar en bij normale studievordering zou moeten ingeschreven zijn, en het leerjaar waarin de leerling daadwerkelijk is ingeschreven.

Leerlingen die onderwijs volgen in een onthaalklas anderstalige nieuwkomers zijn niet opgenomen in deze indicator, omdat deze niet ondergebracht worden binnen de structuur van graden en leerjaren.

Toelichting

Schoolse vertraging is een schoolloopbaanmerk dat wijst op een hoger risico om de schoolcarrière niet te voltooien en om een lagere eindkwalificatie en bijgevolg een maatschappelijk zwakkere positie te bereiken. Het wijst er op dat onderwijskansen niet gelijk verdeeld zijn over alle lagen van de bevolking.

Deze indicator illustreert intentie 2.6 rond het bestrijden van armoede en sociale uitsluiting in de stad. Daarnaast past hij ook binnen intentie 2.1 rond het wegwerken van drempels. Alle publieke voorzieningen moeten voor iedereen toegankelijk zijn en in elke sector moet ervoor gezorgd worden dat wie het wenst, maximaal kan participeren. Taalverwerving is daarvoor voor heel wat anderstalige personen een noodzaak.

Deze indicator leest men best samen met indicatoren als [Spijbelgedrag in het lager onderwijs](#), [Spijbelgedrag in het voltijds secundair onderwijs](#), [Spijbelgedrag in het deeltijds beroepssecundair onderwijs](#), [Schoolse vertraging in het lager onderwijs](#), [Schoolse vertraging in het ASO](#), [Schoolse vertraging in het BSO](#), [Schoolse vertraging in het KSO](#), [Vroegtijdig schoolverlaten](#), [Leerlingen in het secundair onderwijs met thuistaal niet Nederlands](#) en [Betaalbaarheid schoolkosten](#).

De schoolste vertraging ligt in het schooljaar 2015-2016 in de 13 centrumsteden in het eerste jaar van de tweede graad technisch secundair onderwijs hoger (41,9%) dan in het Vlaamse Gewest (32,2%). Het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest en in mindere mate Antwerpen

en Gent kennen waarden die veel hoger liggen dan de overige centrumsteden. De schoolse vertraging varieert in de 13 steden tussen 22,2% (Roeselare) en 56,9% (Antwerpen). De schoolse vertraging ligt in Hasselt en Mechelen ook heel wat hoger dan het Vlaamse gemiddelde.

Het aandeel mannen met schoolse vertraging is over het algemeen iets hoger dan dat van vrouwen. In een groot aantal centrumsteden is er echter omzeggens geen verschil of ligt het aandeel bij de vrouwen zelfs iets groter dan bij de mannen.

De schoolse vertraging ligt bij leerlingen met een laagopgeleide moeder en vooral wanneer de thuistaal niet het Nederlands is merklijk hoger. Voor de 13 steden stijgt het aandeel leerlingen met schoolse vertraging in die kansengroepen naar respectievelijk 58,5% en 73,3%. Door het laag aantal leerlingen uit deze kansengroepen in sommige centrumsteden kunnen door de tijd grotere schommelingen optreden.

In de 13 steden als geheel en in de Vlaamse Gemeenschap zijn de waarden sinds 2008-2009 vrijwel constant gebleven. In Brussel is wel een daling merkbaar. Naar kansengroepen zien we globaal een stijging bij de leerlingen met een laagopgeleide moeder (behalve in Brussel). Voor leerlingen met thuistaal niet-Nederlands daalt het aandeel schoolse vertraging enigszins door de jaren.

Aandachtspunten

Het gaat over het aantal ingeschreven leerlingen op 1 februari van het desbetreffende schooljaar.

Schoolse vertraging is niet noodzakelijk een gevolg van zittenblijven door onvoldoende beheersing van en inzicht in de leerstof. Andere oorzaken zijn een verlate instap in het lager onderwijs, ziekte, enzovoort.

Schoolse vertraging geeft alleen een beeld over hoeveel achterstand een leerling heeft opgelopen tot het eerste jaar van de tweede graad van het secundair onderwijs, waarbij het niet duidelijk is waar (al dan niet in de stad), wanneer (lager of secundair) en in welke omstandigheden de jongere deze vertraging heeft opgelopen (bijvoorbeeld het jaar vrijwillig zittenblijven wegens omschakeling studierichting).

Het geografisch criterium is de stad van de vestigingsplaats van de school waarin de leerlingen zijn ingeschreven, en niet van de hoofdzetel van de school. Leerlingen die les volgen in een schoolgebouw binnen de stad, ook als dat behoort tot een school met hoofdzetel buiten de stad, worden meegerekend. Omgekeerd worden leerlingen, die les volgen in een schoolgebouw

gelegen buiten de stad dat echter behoort tot een school met hoofdzetel binnen de stad, niet meegerekend.

In de edities vóór 2014 van de Stadsmonitor was de hoofdzetel van de school het criterium.

Schoolse vertraging in het eerste jaar van de tweede graad technisch secundair onderwijs, naar leerlingenkenmerken 'laag opleidingsniveau moeder' en 'thuis taal niet-Nederlands', in 2008-2009, 2013-2014 en 2015-2016, in %.

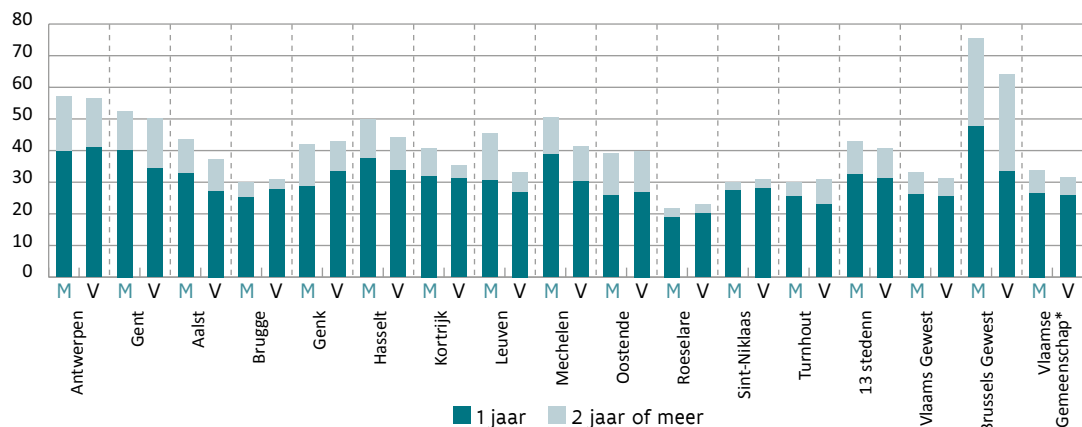
	2008-2009			2013-2014			2015-2016		
	Alle leerlingen	Laag opleidingsniveau moeder	Thuis taal niet-Nederlands	Alle leerlingen	Laag opleidingsniveau moeder	Thuis taal niet-Nederlands	Alle leerlingen	Laag opleidingsniveau moeder	Thuis taal niet-Nederlands
Antwerpen	56,5	67,4	76,0	58,4	71,6	79,4	56,9	66,7	72,3
Gent	50,9	64,6	85,0	53,4	65,1	77,4	51,6	69,5	75,9
Aalst	36,3	44,4	72,0	39,3	54,1	75,5	40,9	66,4	82,0
Brugge	33,9	43,4	80,6	34,7	46,9	74,3	30,4	39,3	67,7
Genk	51,8	60,5	67,5	58,5	74,1	75,7	42,4	50,6	59,4
Hasselt	42,6	51,2	86,7	42,8	53,3	73,7	47,8	58,8	87,5
Kortrijk	32,4	38,7	63,9	31,6	41,8	57,4	38,5	51,9	67,3
Leuven	42,6	64,5	66,7	41,8	63,8	77,6	39,8	51,3	73,3
Mechelen	49,9	58,9	75,0	48,8	72,2	68,8	46,7	64,4	81,7
Oostende	39,8	44,3	84,6	40,4	55,6	80,0	39,4	56,7	71,9
Roeselare	20,2	25,0	(*)	17,3	28,1	(*)	22,2	37,1	70,6
Sint-Niklaas	25,8	31,5	53,3	31,3	44,4	64,9	30,6	41,8	57,1
Turnhout	30,8	38,6	81,8	33,2	45,1	69,2	30,4	46,9	76,9
Totaal 13 steden	41,6	53,4	75,5	42,9	59,4	75,2	41,9	58,5	73,3
Vlaams Gewest	33,0	43,0	71,4	33,1	48,1	69,5	32,2	49,1	68,2
Brussels Gewest (Nederlandstalig onderwijs)	75,3	80,4	77,1	69,2	75,4	70,7	70,1	73,0	74,4
Vlaamse Gemeenschap*	33,5	43,9	72,1	33,7	49,1	69,6	32,9	50,1	68,8

* Vlaamse Gemeenschap omvat de gemeenten van het Vlaamse Gewest en van het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest (enkel Nederlandstalig onderwijs).

(*) Geen cijfer om privacyredenen.

Bron: Departement Onderwijs en Vorming.

Schoolse vertraging in het eerste jaar van de tweede graad technisch secundair onderwijs, naar geslacht en duur achterstand, in 2015-2016, in %.

* Vlaamse Gemeenschap omvat de gemeenten van het Vlaamse Gewest en van het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest (enkel Nederlandstalig onderwijs).

Bron: Departement Onderwijs en Vorming.

SCHOOLESE VERTRAGING IN HET BEROEPSSECUNDAIR ONDERWIJS

Definitie

Aandeel (%) van de leerlingen met schoolse vertraging in het eerste jaar van de tweede graad van het beroepssecundair onderwijs (BSO).

De indicator is de verhouding van het aantal leerlingen ingeschreven in het eerste jaar van de tweede graad van het beroepssecundair onderwijs met een of meerdere jaren schoolse vertraging en het totaal van de leerlingen ingeschreven in het eerste jaar van de tweede graad van het beroepssecundair onderwijs.

Schoolse vertraging is het verschil in leerjaren tussen het leerjaar waarin de leerling op grond van zijn geboortjaar en bij normale studievordering zou moeten ingeschreven zijn, en het leerjaar waarin de leerling daadwerkelijk is ingeschreven.

Leerlingen die onderwijs volgen in een onthaakklas anderstalige nieuwkomers zijn niet opgenomen in deze indicator, omdat deze niet ondergebracht worden binnen de structuur van graden en leerjaren.

Toelichting

Schoolse vertraging is een schoolloopbaan kenmerk dat wijst op een hoger risico om de schoolcarrière niet te voltooien en om een lagere eindkwalificatie en bijgevolg een maatschappelijk zwakkere positie te bereiken. Het wijst er op dat onderwijskansen niet gelijk verdeeld zijn over alle lagen van de bevolking.

Deze indicator illustreert intentie 2.6 rond het bestrijden van armoede en sociale uitsluiting in de stad. Daarnaast past hij ook binnen intentie 2.1 rond het wegwerken van drempels. Alle publieke voorzieningen moeten voor iedereen toegankelijk zijn en in elke sector moet ervoor gezorgd worden dat wie het wenst, maximaal kan participeren. Taalverwerving is daarvoor voor heel wat anderstalige personen een noodzaak.

Deze indicator leest men best samen met indicatoren als [Spijbelgedrag in het lager onderwijs](#), [Spijbelgedrag in het voltijds secundair onderwijs](#), [Spijbelgedrag in het deeltijds beroepssecundair onderwijs](#), [Schoolse vertraging in het lager onderwijs](#), [Schoolse vertraging in het ASO](#), [Schoolse vertraging in het TSO](#), [Schoolse vertraging in het KSO](#), [Vroegtijdig schoolverlaten](#), [Leerlingen in het secundair onderwijs met thuistaal niet-Nederlands](#) en [Betaalbaarheid schoolkosten](#).

De schoolse vertraging ligt in het schooljaar 2015-2016 in de 13 centrumsteden in het eerste jaar van de tweede graad beroepssecundair onderwijs hoger (64,7%) dan in het Vlaamse Gewest (58,2%). Het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest en in mindere mate Antwerpen en Gent kennen hogere waarden. De schoolse vertraging

varieert in de 13 steden tussen 54,4% (Sint-Niklaas) en 70,8% (Antwerpen). Hoge waarden zijn er ook in Genk, Aalst en Oostende.

Het aandeel mannen met schoolse vertraging is over het algemeen hoger dan dat van vrouwen. Leuven en Roeselare vormen hierop een uitzondering. In Hasselt is er omzeggens geen verschil.

Grotere verschillen zien we bij leerlingen met een laagopgeleide moeder en vooral bij leerlingen thuistaal niet-Nederlands. Voor de 13 steden stijgt het aandeel leerlingen met schoolse vertraging in die kansengroepen naar respectievelijk 69,9% en 77,4%. Door het laag aantal leerlingen uit deze kansengroep in sommige centrumsteden kunnen door de tijd grotere schommelingen optreden.

In de 13 steden als geheel, in mindere mate in Brussel en in de Vlaamse Gemeenschap, zijn de waarden sinds 2008-2009 gedaald. Naar kansengroepen zien we globaal een daling, zowel bij de leerlingen met een laagopgeleide moeder als, in sterkere mate, bij leerlingen met thuistaal niet-Nederlands. In het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest is er weinig evolutie in de cijfers van voormelde kansengroepen.

Aandachtspunten

Het gaat over het aantal ingeschreven leerlingen op 1 februari van het desbetreffende schooljaar.

Schoolse vertraging is niet noodzakelijk een gevolg van zittenblijven door onvoldoende beheersing van en inzicht in de leerstof. Andere oorzaken zijn een verlate instap in het lager onderwijs, ziekte, enzovoort.

Schoolse vertraging geeft alleen een beeld over hoeveel achterstand een leerling heeft opgelopen tot het eerste jaar van de tweede graad van het secundair onderwijs, waarbij het niet duidelijk is waar (al dan niet in de stad), wanneer (lager of secundair) en in welke omstandigheden de jongere deze vertraging heeft opgelopen (bijvoorbeeld het jaar vrijwillig zittenblijven wegens omschakeling studierichting).

Het geografisch criterium is de stad van de vestigingsplaats van de school waarin de leerlingen zijn ingeschreven, en niet van de hoofdzetel van de school. Leerlingen die les volgen in een schoolgebouw binnen de stad, ook als dat behoort tot een school met hoofdzetel buiten de stad, worden meegerekend. Omgekeerd worden leerlingen, die les volgen in een schoolgebouw gelegen buiten de stad dat echter behoort tot een school met hoofdzetel binnen de stad, niet meegerekend. In de edities vóór 2014 van de Stadsmonitor was de hoofdzetel van de school het criterium.

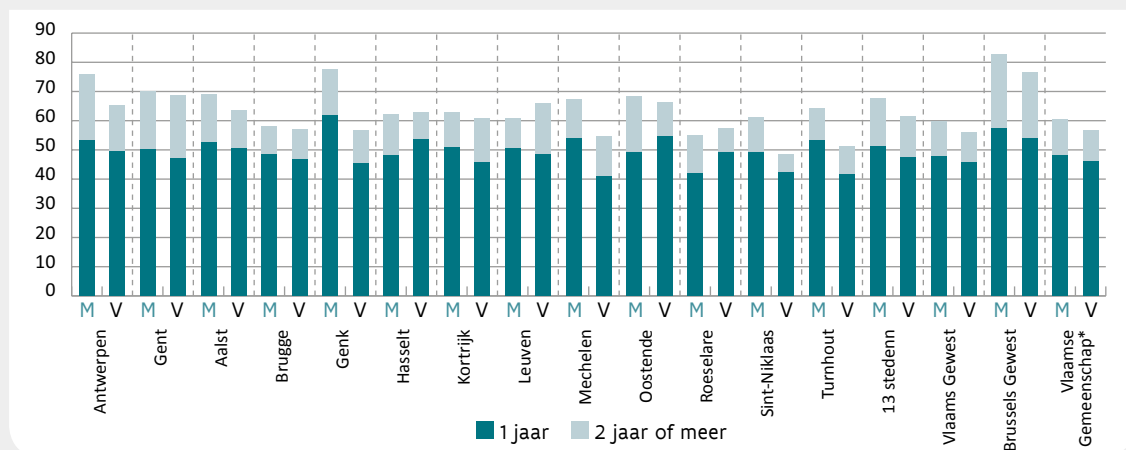
Schoolse vertraging in het eerste jaar van de tweede graad beroepssecundair onderwijs, naar leerlingenkenmerken 'laag opleidingsniveau moeder' en 'thuis taal niet-Nederlands', in 2008-2009, 2013-2014 en 2015-2016, in %.

	2008-2009			2013-2014			2015-2016		
	Totaal	Laag opleidingsniveau moeder	Thuis taal niet-Nederlands	Totaal	Laag opleidingsniveau moeder	Thuis taal niet-Nederlands	Totaal	Laag opleidingsniveau moeder	Thuis taal niet-Nederlands
Antwerpen	79,7	81,2	86,6	73,5	74,3	80,1	70,8	73,0	76,5
Gent	76,2	76,4	82,3	70,1	70,4	73,3	69,5	70,9	74,2
Aalst	65,1	70,2	91,9	67,9	74,0	84,6	67,4	75,0	80,5
Brugge	62,7	67,1	95,5	59,9	64,9	94,7	57,6	71,0	88,7
Genk	71,9	75,2	81,2	71,6	73,3	78,2	68,0	74,1	84,6
Hasselt	66,6	67,6	73,7	64,5	70,6	83,1	62,3	68,5	80,4
Kortrijk	62,9	66,1	89,6	60,7	68,8	89,4	61,7	69,5	81,8
Leuven	63,3	65,1	79,6	64,5	68,9	77,5	63,0	70,7	77,9
Mechelen	66,0	65,2	77,3	73,4	78,1	85,3	61,8	65,6	72,6
Oostende	63,6	65,2	74,2	62,1	64,0	90,5	67,4	69,3	81,0
Roeselare	50,5	51,0	95,8	56,4	60,7	97,2	56,0	55,3	87,5
Sint-Niklaas	58,8	61,0	94,7	55,6	61,3	77,6	54,4	59,0	72,5
Turnhout	50,3	56,3	96,4	58,8	57,5	87,5	59,0	63,8	83,7
Totaal 13 steden	68,2	71,4	84,8	66,7	70,4	80,6	64,7	69,9	77,4
Vlaams Gewest	60,5	65,2	82,4	59,8	65,2	77,9	58,2	63,9	76,1
Brussels Gewest (Nederlandstalig onderwijs)	81,9	81,2	82,8	76,9	77,2	77,9	80,0	81,7	80,7
Vlaamse Gemeenschap*	61,0	65,8	82,5	60,3	65,7	77,9	58,9	64,7	76,6

* Vlaamse Gemeenschap omvat de gemeenten van het Vlaamse Gewest en van het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest (enkel Nederlandstalig onderwijs).

Bron: Departement Onderwijs en Vorming.

Schoolse vertraging in het eerste jaar van de tweede graad beroepssecundair onderwijs, naar geslacht en duur achterstand, in 2015-2016, in %.

* Vlaamse Gemeenschap omvat de gemeenten van het Vlaamse Gewest en van het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest (enkel Nederlandstalig onderwijs).

Bron: Departement Onderwijs en Vorming.

SCHOOLESE VERTRAGING IN HET KUNSTSECUNDAIR ONDERWIJS

Definitie

Aandeel (%) van de leerlingen met schoolse vertraging in het eerste jaar van de tweede graad van het kunstsecundair onderwijs (KSO).

De indicator is de verhouding van het aantal leerlingen ingeschreven in het eerste jaar van de tweede graad van het kunstsecundair onderwijs met een of meerdere jaren schoolse vertraging en het totaal van de leerlingen ingeschreven in het eerste jaar van de tweede graad van het kunstsecundair onderwijs.

Schoolse vertraging is het verschil in leerjaren tussen het leerjaar waarin de leerling op grond van zijn geboortejaar en bij normale studievordering zou moeten ingeschreven zijn, en het leerjaar waarin de leerling daadwerkelijk is ingeschreven.

Leerlingen die onderwijs volgen in een onthaalklas anderstalige nieuwkomers zijn niet opgenomen in deze indicator, omdat deze niet ondergebracht worden binnen de structuur van graden en leerjaren.

Toelichting

Schoolse vertraging is een schoolloopbaanmerk dat wijst op een hoger risico om de schoolcarrière niet te voltooien en om een lagere eindkwalificatie en bijgevolg een maatschappelijk zwakkere positie te bereiken. Het wijst er op dat onderwijskansen niet gelijk verdeeld zijn over alle lagen van de bevolking.

Deze indicator illustreert intentie 2.6 rond het bestrijden van armoede en sociale uitsluiting in de stad. Alle kwetsbare en kansarme mensen krijgen kansen aangereikt om een menswaardig leven te leiden. Het gaat daarbij niet enkel om het remediëren van zwakkere posities, maar vooral om het versterken van mensen door empowerment en sociale stijging. Daarnaast past hij ook binnen intentie 2.1 rond het wegwerken van drempels. Alle publieke voorzieningen moeten voor iedereen toegankelijk zijn en in elke sector moet ervoor gezorgd worden dat wie het wenst, maximaal kan participeren. Taalverwerving is daarvoor voor heel wat anderstalige personen een noodzaak. Om dit mogelijk te maken zal maatwerk nodig zijn om het aanbod optimaal af te stemmen op specifieke doel- of kansengroepen. Bruikbaarheid, beschikbaarheid, betaalbaarheid, bereikbaarheid en begrijpbaarheid zijn diverse aspecten die bij het wegwerken van drempels dienen afgetoetst te worden.

Deze indicator leest men best samen met indicatoren als [Spijbelgedrag in het lager onderwijs](#), [Spijbelgedrag in het voltijds secundair onderwijs](#), [Spijbelgedrag in het deeltijds beroepssecundair onderwijs](#), [Schoolse](#)

[vertraging in het lager onderwijs](#), [Schoolse vertraging in het ASO](#), [Schoolse vertraging in het TSO](#), [Schoolse vertraging in het BSO](#), [Vroegtijdig schoolverlaten](#), [Leerlingen in het secundair onderwijs met thuistaal niet-Nederlands](#) en [Betaalbaarheid schoolkosten](#).

De schoolse vertraging ligt in het schooljaar 2015-2016 in de 13 centrumsteden in het eerste jaar van de tweede graad kunstsecundair onderwijs hoger (38,2%) dan in het Vlaamse Gewest (36,1%). Aalst, Oostende en in mindere mate het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest kennen de hoogste waarden. Het gaat echter wel over kleinere aantallen leerlingen, zodat de schommelingen doorgaans geen grote verschuivingen in absolute waarden weerspiegelen. De schoolse vertraging varieert in de 13 steden tussen 27,7% (Hasselt) en 57,1% (Aalst en Oostende). Hoge waarden zijn er ook in Gent en Genk.

Het aandeel mannen met schoolse vertraging is over het algemeen hoger dan dat van vrouwen. Hasselt vormt hierop een uitzondering. In Kortrijk en Leuven is er omzeggens geen verschil.

In de 13 steden als geheel, in het Vlaamse en Brusselse Hoofdstedelijke Gewest zijn de waarden sinds 2008-2009 gedaald.

Aandachtspunten

Het gaat over het aantal ingeschreven leerlingen op 1 februari van het desbetreffende schooljaar.

Schoolse vertraging is niet noodzakelijk een gevolg van zittenblijven door onvoldoende beheersing van en inzicht in de leerstof. Andere oorzaken zijn een verlate instap in het lager onderwijs, ziekte, enzovoort.

Schoolse vertraging geeft alleen een beeld over hoeveel achterstand een leerling heeft opgelopen tot het eerste jaar van de tweede graad van het secundair onderwijs, waarbij het niet duidelijk is waar (al dan niet in de stad), wanneer (lager of secundair) en in welke omstandigheden de jongere deze vertraging heeft opgelopen (bijvoorbeeld het jaar vrijwillig zittenblijven wegens omschakeling studierichting).

Het geografisch criterium is de stad van de vestigingsplaats van de school waarin de leerlingen zijn ingeschreven, en niet van de hoofdzetel van de school. Leerlingen die les volgen in een schoolgebouw binnen de stad, ook als dat behoort tot een school met hoofdzetel buiten de stad, worden meegerekend. Omgekeerd worden leerlingen, die les volgen in een schoolgebouw gelegen buiten de stad dat echter behoort tot een school met hoofdzetel binnen de stad, niet meegerekend. In de edities vóór 2014 van de Stadsmonitor was de hoofdzetel van de school het criterium.

Schoolse vertraging in het eerste jaar van de tweede graad kunstsecundair onderwijs, van 2008-2009 tot 2015-2016, in %*

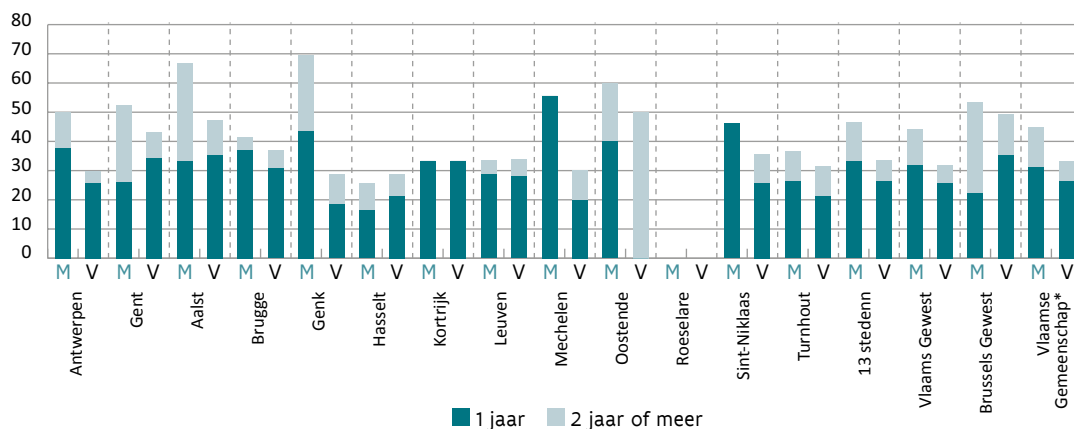
	2008-2009	2009-2010	2010-2011	2011-2012	2012-2013	2013-2014	2014-2015	2015-2016
Antwerpen	46,1	44,5	45,0	45,5	48,8	41,9	42,8	37,2
Gent	46,2	55,0	42,6	47,3	39,5	52,8	46,4	45,9
Aalst	36,1	46,0	61,9	38,0	45,2	48,5	53,5	57,1
Brugge	42,9	36,9	42,1	37,7	47,5	35,5	29,7	38,7
Genk	36,5	36,0	41,0	38,8	34,3	34,8	37,7	44,3
Hasselt	40,0	39,1	35,4	35,2	34,7	33,1	36,9	27,7
Kortrijk	11,8	35,0	52,9	30,8	50,0	60,0	41,7	33,3
Leuven	32,1	37,5	31,7	30,2	27,3	29,9	28,8	33,8
Mechelen	42,9	30,0	63,6	40,0	31,3	46,7	56,5	37,9
Oostende	62,5	41,7	46,2	37,5	44,4	33,3	35,0	57,1
Roeselare	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Sint-Niklaas	34,1	42,9	29,5	22,4	34,9	34,6	36,8	38,6
Turnhout	28,8	31,0	31,3	26,8	36,5	37,0	30,4	33,3
Totaal 13 steden	41,2	42,3	41,5	38,7	40,9	39,9	39,0	38,2
Vlaams Gewest	40,0	40,2	40,9	37,2	39,7	38,0	37,9	36,1
Brussels Gewest (Nederlandstalig onderwijs)	54,3	50,0	52,8	54,4	60,2	45,1	57,0	50,9
Vlaamse Gemeenschap**	41,4	41,0	41,9	38,4	41,1	38,6	39,4	37,4

* Wegens het beperkt aantal leerlingen in het KSO, is het om privacyredenen in vele steden niet mogelijk de leerlingenaantallen op te splitsen naar kansengroepen. Vandaar dat besloten werd deze opsplitsing voor het KSO niet te maken.

** Vlaamse Gemeenschap omvat de gemeenten van het Vlaamse Gewest en van het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest (enkel Nederlandstalig onderwijs).

Bron: Departement Onderwijs en Vorming.

Schoolse vertraging in het eerste jaar van de tweede graad kunstsecundair onderwijs, naar geslacht en duur achterstand, in 2015-2016, in %.

* Vlaamse Gemeenschap omvat de gemeenten van het Vlaamse Gewest en van het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest (enkel Nederlandstalig onderwijs).

Bron: Departement Onderwijs en Vorming.

SPIJBELGEDRAG IN HET LAGER ONDERWIJS

Definitie

Aandeel (%) leerlingen in het gewoon lager onderwijs dat regelmatig problematisch afwezig is (spijbelt).

Dit aandeel (%) is de verhouding van het aantal leerlingen dat ten minste 30 halve dagen in het gewoon lager onderwijs ongewettigd afwezig is ten opzichte van het totaal aantal leerlingen ingeschreven in het gewoon lager onderwijs.

Het geografisch criterium is de gemeente van de vestigingsplaats van de school waarin de leerlingen zijn ingeschreven.

Leerlingen die onderwijs volgen in het buitengewoon lager onderwijs zijn niet opgenomen in deze indicator.

Uit privacy-overwegingen kunnen gezien de soms kleine aantallen van deze kansengroepen niet van alle steden cijfers worden weergegeven. Daarom ontbreken de cijfers voor Aalst, Mechelen en Roeselare, alsook voor de 13 steden als geheel.

Voor meer informatie: <http://www.agodi.be/cijfermateriaal-problematische-afwezigheden-en-tucht>

Toelichting

Spijbelgedrag is een schoolloopbaanmerk dat wijst op een hoger risico om de schoolcarrière niet te voltooien en om een lagere eindkwalificatie en bijgevolg een maatschappelijk zwakkere positie te bereiken. Het wijst er op dat onderwijskansen niet gelijk verdeeld zijn over alle lagen van de bevolking.

Deze indicator illustreert intentie 2.6 rond het bestrijden van armoede en sociale uitsluiting in de stad. Alle kwetsbare en kansarme mensen krijgen kansen aangereikt om een menswaardig leven te leiden. Het gaat daarbij niet enkel om het remediëren van zwakkere posities, maar vooral om het versterken van mensen door empowerment en sociale stijging. Daarnaast past hij ook binnen intentie 2.1 rond het wegwerken van drempels. Alle publieke voorzieningen moeten voor iedereen toegankelijk zijn en in elke sector moet ervoor gezorgd worden dat wie het wenst, maximaal kan participeren. Thuis taal niet Nederlands en laag opleidingsniveau van de moeder blijken hierbij harde drempels.

Deze indicator leest men best samen met indicatoren als [Spijbelgedrag in het deeltijds beroepssecundair onderwijs](#), [Spijbelgedrag in het voltijds secundair onderwijs](#), [Schoolse vertraging in het lager onderwijs](#), [Schoolse vertraging in het ASO](#), [Schoolse vertraging in het TSO](#), [Schoolse vertraging in het BSO](#) en [Schoolse vertraging in het KSO](#), [Vroegtijdig schoolverlaten](#),

[Leerlingen in het secundair onderwijs met thuistaal niet-Nederlands](#) en [Betaalbaarheid schoolkosten](#).

In het schooljaar 2015-2016 ligt het aandeel leerlingen van het gewoon lager onderwijs dat regelmatig spijbelt in de 13 steden op 0,9%. De hoogste aandelen bevinden zich in Gent Oostende, Antwerpen en Sint-Niklaas. Het laagste aandeel spijbelaars is in Aalst, Kortrijk en Mechelen.

Het aandeel leerlingen met een laagopgeleide moeder en met thuistaal niet-Nederlands dat spijbelt, ligt in de meeste (maar niet alle) gevallen hoger dan gemiddeld, al is er een grote variatie in de omvang van dit effect. Uit privacy-overwegingen kunnen gezien de soms kleine aantallen van deze kansengroepen niet van alle steden cijfers worden weergegeven. Daarom ontbreken de cijfers voor Aalst, Mechelen en Roeselare, alsook voor de 13 steden als geheel. Door de geringe aantallen in sommige centrumsteden dienen de percentages met de nodige omzichtigheid gehanteerd te worden. Grote verschillen in percentages kunnen kleine verschillen in absolute aantallen reflecteren. Naar geslacht zijn er op het niveau van de 13 steden als geheel in 2015-2016 geen verschillen. Er is ook geen duidelijk patroon in de cijfers naar geslacht van de afzonderlijke steden.

Aandachtspunten

De cijfers omvatten de melding van scholen wanneer leerlingen ten minste 30 halve dagen ongewettigd afwezig zijn. Leerlingen die regelmatig, maar gewettigd afwezig zijn, worden hierin niet opgenomen. Bovendien zijn leerlingen die sporadisch spijbelen (minder dan 30 halve dagen) ook niet opgenomen.

De cijfers hebben betrekking op het aantal problematisch afwezigen die gemeld werden aan het Departement Onderwijs. Misschien melden de scholen niet alle afwezigheden. Het werkelijke aantal spijbelaars ligt daarom waarschijnlijk hoger. De limiet voor aangifte van 30 halve dagen is vrij hoog, en omdat de scholen dit moeten doorgeven aan het Departement Onderwijs, zegt deze indicator dus iets over de zware gevallen en de mate waarin scholen daarvan aangifte doen.

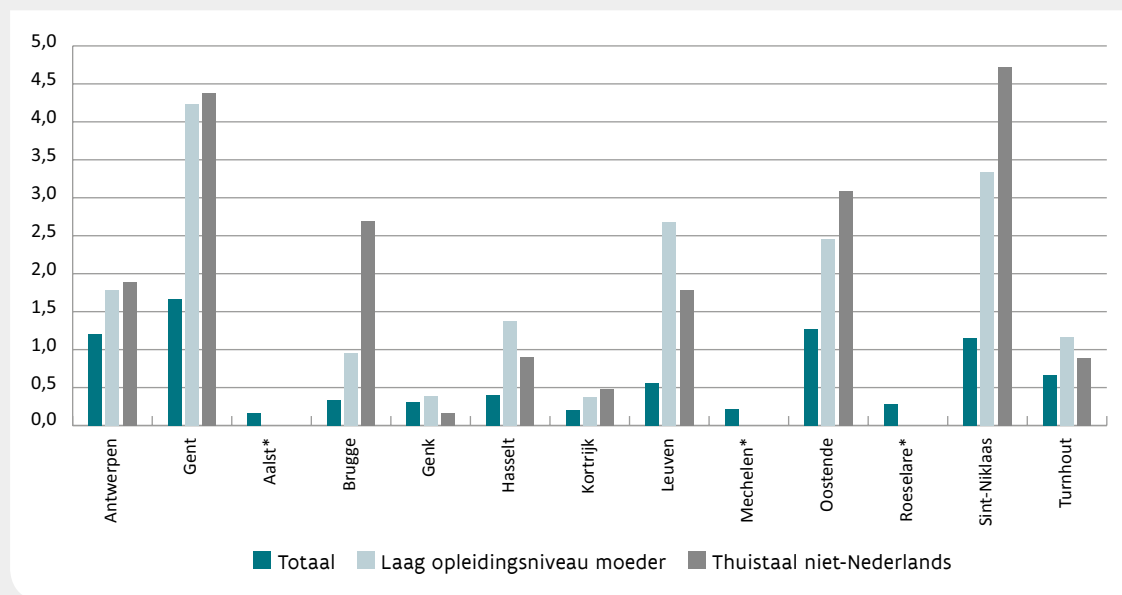
Het geografisch criterium is de stad van de vestigingsplaats van de school waarin de leerlingen zijn ingeschreven, en niet van de hoofdzetel van de school. Leerlingen die les volgen in een schoolgebouw binnen de stad, ook als dat behoort tot een school met hoofdzetel buiten de stad, worden meegerekend. Omgekeerd worden leerlingen niet meegerekend die les volgen in een schoolgebouw gelegen buiten de stad dat echter behoort tot een school met hoofdzetel binnen de stad.

Spijbelgedrag in het gewoon lager onderwijs, naar geslacht, in 2014-2015 en 2015-2016, in %.

	2014-2015			2015-2016		
	Totaal	Man	Vrouw	Totaal	Man	Vrouw
Antwerpen	1,11	1,26	0,95	1,20	1,21	1,19
Gent	1,51	1,53	1,49	1,67	1,58	1,76
Aalst	0,21	0,15	0,26	0,16	0,18	0,15
Brugge	0,14	0,17	0,12	0,34	0,51	0,18
Genk	0,33	0,33	0,33	0,31	0,23	0,38
Hasselt	0,26	0,28	0,23	0,40	0,36	0,45
Kortrijk	0,50	0,36	0,64	0,21	0,23	0,19
Leuven	0,33	0,28	0,39	0,56	0,48	0,64
Mechelen	0,30	0,35	0,25	0,22	0,10	0,35
Oostende	1,22	1,21	1,22	1,27	1,47	1,08
Roeselare	0,13	0,21	0,05	0,28	0,40	0,15
Sint-Niklaas	0,74	0,67	0,80	1,15	1,01	1,29
Turnhout	0,99	0,67	1,33	0,66	0,85	0,45
Totaal 13 steden	0,82	0,85	0,78	0,90	0,90	0,91

Bron: Departement Onderwijs en Vorming.

Spijbelgedrag in het gewoon lager onderwijs, naar leerlingenkenmerken 'Laag opleidingsniveau moeder' en 'Thuis taal niet-Nederlands', in 2015-2016, in %.

* Voor Aalst, Mechelen en Roeselare is om privacyredenen geen opsplitsing mogelijk naar 'Laag opleidingsniveau moeder' en 'Thuis taal niet-Nederlands'.

Bron: Departement Onderwijs en Vorming.

SPIJBELGEDRAG IN HET VOLTIJDS SECUNDAIR ONDERWIJS

Definitie

Aandeel (%) leerlingen in het voltijds secundair onderwijs dat regelmatig problematisch afwezig is (spijbelt).

Dit aandeel (%) is de verhouding van het aantal leerlingen dat ten minste 30 halve dagen in het voltijds gewoon secundair onderwijs ongewettigd afwezig is ten opzichte van het totaal aantal leerlingen, ingeschreven in het voltijds gewoon secundair onderwijs.

Het geografisch criterium is de gemeente van de vestigingsplaats van de school waarin de leerlingen zijn ingeschreven.

Voor meer informatie: <http://www.agodi.be/cijfermateriaal-problematische-afwezigheden-en-tucht>

Toelichting

Spijbelgedrag is een schoolloopbaan kenmerk dat wijst op een hoger risico om de schoolcarrière niet te voltooien en om een lagere eindkwalificatie en bijgevolg een maatschappelijk zwakkere positie te bereiken. Het wijst er op dat onderwijskansen niet gelijk verdeeld zijn over alle lagen van de bevolking.

Deze indicator illustreert intentie 2.6 rond het bestrijden van armoede en sociale uitsluiting in de stad. Alle kwetsbare en kansarme mensen krijgen kansen aangereikt om een menswaardig leven te leiden. Het gaat daarbij niet enkel om het remediëren van zwakkere posities, maar vooral om het versterken van mensen door empowerment en sociale stijging. Daarnaast past hij ook binnen intentie 2.1 rond het wegwerken van drempels. Alle publieke voorzieningen moeten voor iedereen toegankelijk zijn en in elke sector moet ervoor gezorgd worden dat wie het wenst, maximaal kan participeren. Thuis taal niet-Nederlands en laag opleidingsniveau van de moeder blijken hierbij harde drempels.

Deze indicator leest men best samen met indicatoren als [Spijbelgedrag in het lager onderwijs](#), [Spijbelgedrag in het deeltijds beroepssecundair onderwijs](#), [Schoolse vertraging in het lager onderwijs](#), [Schoolse vertraging in het ASO](#), [Schoolse vertraging in het TSO](#), [Schoolse vertraging in het BSO](#) en [Schoolse vertraging in het KSO](#), [Vroegtijdig schoolverlaten](#), [Leerlingen in het secundair onderwijs met thuis taal niet Nederlands](#) en [Betaalbaarheid schoolkosten](#).

In 2015-2016 ligt het aandeel leerlingen in het ASO dat regelmatig spijbelt in de 13 steden op 0,4%, in het KSO op 1,6%, in het TSO op 2,0% en in het BSO op 8,3%.

De aandelen voor de Vlaamse Gemeenschap liggen telkens lager. De hoogste aandelen bevinden zich in de grootsteden Antwerpen (voor het ASO en TSO) en in Gent (voor het BSO en KSO). Alhoewel maar 2 schooljaren beschikbaar zijn, is er – op het KSO na – wel een stijging in de verschillende onderwijsvormen.

Voor het geheel van het voltijds secundair onderwijs ligt het aandeel spijbelaars bij leerlingen waarvan de moeder een laag opleidingsniveau heeft en de thuistaal niet het Nederlands is, heel wat hoger. Waar in het voltijds secundair onderwijs gemiddeld 2,9% van de leerlingen in de steden spijbelen, loopt dit bij leerlingen met een laagopgeleide moeder op tot 6,1% en bij leerlingen met thuistaal niet-Nederlands tot 6,7%. In de meeste centrumsteden liggen de cijfers voor leerlingen met thuistaal niet-Nederlands hoger dan die met een laagopgeleide moeder. Uitzonderingen zijn Leuven, Genk en Antwerpen. Naar geslacht liggen de waarden voor mannen in vrijwel alle steden hoger dan voor vrouwen. Voor de 13 steden bedraagt het aandeel mannelijke spijbelaars 3,05% en het aandeel vrouwelijke 2,5%.

Aandachtspunten

De cijfers omvatten de meldingen van scholen wanneer leerlingen ten minste 30 halve dagen ongewettigd afwezig zijn. Leerlingen die regelmatig, maar gewettigd afwezig zijn, worden hierin niet opgenomen. Bovendien zijn leerlingen die sporadisch spijbelen (minder dan 30 halve dagen) ook niet opgenomen.

De cijfers hebben betrekking op het aantal problematisch afwezigen, die gemeld werden aan het Departement Onderwijs. Misschien melden de scholen niet alle afwezigheden. Het werkelijke aantal spijbelaars ligt daarom waarschijnlijk hoger. De limiet voor aangifte van 30 halve dagen is vrij hoog, en omdat de scholen dit moeten doorgeven aan het Departement Onderwijs, zegt deze indicator dus iets over de zware gevallen en de mate waarin scholen daarvan aangifte doen.

Het geografisch criterium is de stad van de vestigingsplaats van de school waarin de leerlingen zijn ingeschreven, en niet van de hoofdzetel van de school. Leerlingen die les volgen in een schoolgebouw binnen de stad, ook als dat behoort tot een school met hoofdzetel buiten de stad, worden meegerekend. Omgekeerd worden leerlingen niet meegerekend die les volgen in een schoolgebouw gelegen buiten de stad dat echter behoort tot een school met hoofdzetel binnen de stad.

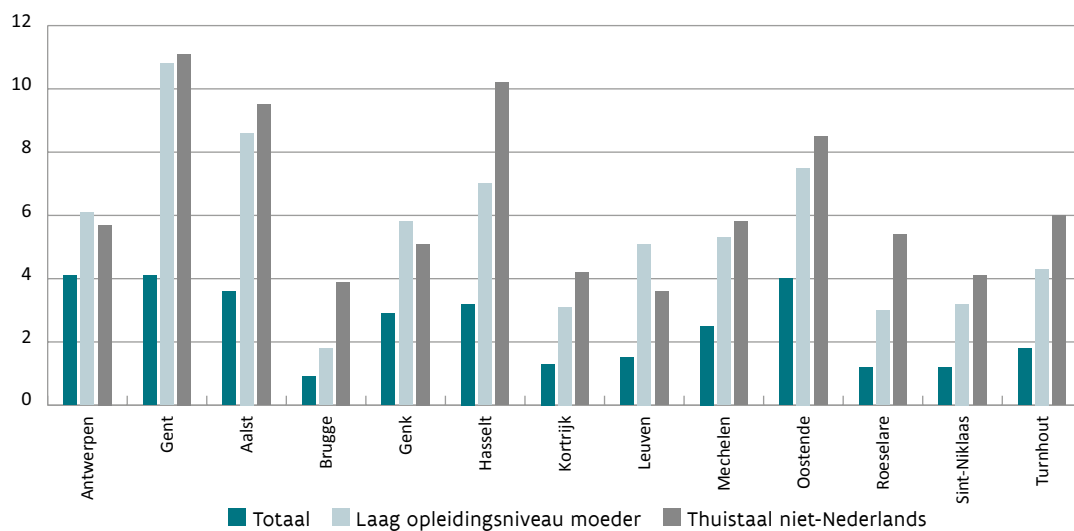

Spijbelgedrag in het voltijds gewoon secundair onderwijs, naar onderwijsvorm, in 2014-2015 en 2015-2016, in %.

	ASO		TSO		BSO		KSO	
	2014-2015	2015-2016	2014-2015	2015-2016	2014-2015	2015-2016	2014-2015	2015-2016
Antwerpen	0,69	0,95	2,88	3,39	8,32	11,00	2,25	1,99
Gent	0,25	0,32	1,53	2,91	12,69	15,84	3,85	3,36
Aalst	0,12	0,35	2,48	2,63	11,34	13,18	0,64	0,00
Brugge	0,11	0,12	0,59	0,86	2,04	1,80	2,03	0,91
Genk	0,17	0,19	1,23	2,17	6,56	8,26	1,01	2,91
Hasselt	0,21	0,48	1,97	2,80	7,91	9,83	0,56	0,71
Kortrijk	0,17	0,09	0,32	1,02	2,51	3,44	1,01	0,99
Leuven	0,13	0,18	1,04	1,72	5,27	6,00	0,00	0,00
Mechelen	0,13	0,28	1,59	1,61	8,33	7,98	0,83	0,78
Oostende	0,41	0,41	2,32	3,13	10,06	9,74	4,00	2,63
Roeselare	0,00	0,06	0,25	0,31	2,23	2,99	n.v.t.	n.v.t.
Sint-Niklaas	0,08	0,16	0,55	0,65	1,88	3,01	0,00	1,46
Turnhout	0,23	0,17	0,73	0,90	3,80	3,78	1,45	0,75
Totaal 13 steden	0,26	0,37	1,48	2,00	6,82	8,31	1,80	1,64
Vlaamse Gemeenschap	0,20	0,20	0,70	0,80	4,90	5,50	1,10	1,20

Bron: Departement Onderwijs en Vorming.

Spijbelgedrag in het voltijds gewoon secundair onderwijs, naar leerlingenkenmerk 'Laag opleidingsniveau moeder' en 'Thuis taal niet-Nederlands', in 2015-2016, in %.

Bron: Departement Onderwijs en Vorming.

SPIJBELGEDRAG IN HET DEELTIJDS BEROEPSSECUNDAIR ONDERWIJS

Definitie

Aandeel (%) leerlingen in het deeltijds beroepssecundair onderwijs dat regelmatig problematisch afwezig is (spijbelt).

Dit aandeel (%) is de verhouding van het aantal leerlingen dat ten minste 30 halve dagen in het deeltijds beroepssecundair onderwijs (inclusief op werkplek) ongewettigd afwezig is ten opzichte van het totaalaantal leerlingen ingeschreven in het deeltijds beroepssecundair onderwijs.

Het geografisch criterium is de gemeente van de vestigingsplaats van de school waarin de leerlingen zijn ingeschreven.

Leerlingen die onderwijs volgen in het buitengewoon secundair onderwijs zijn niet opgenomen in deze indicator.

Voor meer informatie: <http://www.agodi.be/cijfermateriaal-problematische-afwezigheden-en-tucht>

Toelichting

Spijbelgedrag is een schoolloopbaan kenmerk dat wijst op een hoger risico om de schoolcarrière niet te voltooien en om een lagere eindkwalificatie en bijgevolg een maatschappelijk zwakkere positie te bereiken. Het wijst er op dat onderwijskansen niet gelijk verdeeld zijn over alle lagen van de bevolking.

Deze indicator illustreert intentie 2.6 rond het bestrijden van armoede en sociale uitsluiting in de stad. Alle kwetsbare en kansarme mensen krijgen kansen aangereikt om een menswaardig leven te leiden. Het gaat daarbij niet enkel om het remediëren van zwakkere posities, maar vooral om het versterken van mensen door empowerment en sociale stijging. Daarnaast past hij ook binnen intentie 2.1 rond het wegwerken van drempels. Alle publieke voorzieningen moeten voor iedereen toegankelijk zijn en in elke sector moet ervoor gezorgd worden dat wie het wenst, maximaal kan participeren. Thuisstaal niet-Nederlands en laag opleidingsniveau van de moeder blijken hierbij harde drempels.

Deze indicator leest men best samen met indicatoren als [Spijbelgedrag in het lager onderwijs](#), [Spijbelgedrag in het voltijds secundair onderwijs](#), [Schoolse vertraging in het lager onderwijs](#), [Schoolse vertraging in het ASO](#), [Schoolse vertraging in het TSO](#), [Schoolse vertraging in het BSO](#) en [Schoolse vertraging in het KSO](#), [Vroegtijdig schoolverlaten](#), [Leerlingen in het secundair onderwijs met thuisstaal niet-Nederlands](#) en [Betaalbaarheid schoolkosten](#).

In het schooljaar 2015-2016 ligt het aandeel leerlingen van het deeltijds beroepssecundair onderwijs dat regelmatig spijbelt in de 13 steden op 45,1%. De verschillen tussen de steden zijn zeer groot. De hoogste aandelen bevinden zich in Leuven, Gent en Hasselt waar meer dan de helft van de leerlingen spijbelt. In Mechelen, Roeselare en Turnhout gaat het om een derde of minder van de leerlingen. Alhoewel maar 2 schooljaren beschikbaar zijn, is er globaal en voor de meeste wel een duidelijke stijging van het aandeel spijbelaars. In Genk, Mechelen en Oostende is er wel een daling.

Het aandeel leerlingen met een laagopgeleide moeder en met thuisstaal niet-Nederlands dat spijbelt, ligt in de meeste (maar niet alle) gevallen hoger dan gemiddeld. Het aandeel is in alle steden kleiner bij leerlingen met een laagopgeleide moeder dan bij de leerlingen met thuisstaal niet-Nederlands. Het aandeel spijbelaars is 6% kleiner (Brugge, Genk en Hasselt) tot 30% groter (Roeselare) bij de kansengroep met een laagopgeleide moeder in vergelijking met de totaliteit van de leerlingen. Bij de groep met thuisstaal niet-Nederlands is de range +5% (Genk) tot +95% (Roeselare). In de meeste steden spijbelen mannen iets meer dan vrouwen, alhoewel de verschillen niet groot zijn. Voor de 13 steden spijbelen 45,6% van de mannen en 44,1% van de vrouwen.

Aandachtspunten

De cijfers omvatten de melding van scholen wanneer leerlingen ten minste 30 halve dagen ongewettigd afwezig zijn. Leerlingen die regelmatig, maar gewettigd afwezig zijn, worden hierin niet opgenomen. Bovendien zijn leerlingen die sporadisch spijbelen (minder dan 30 halve dagen) ook niet opgenomen.

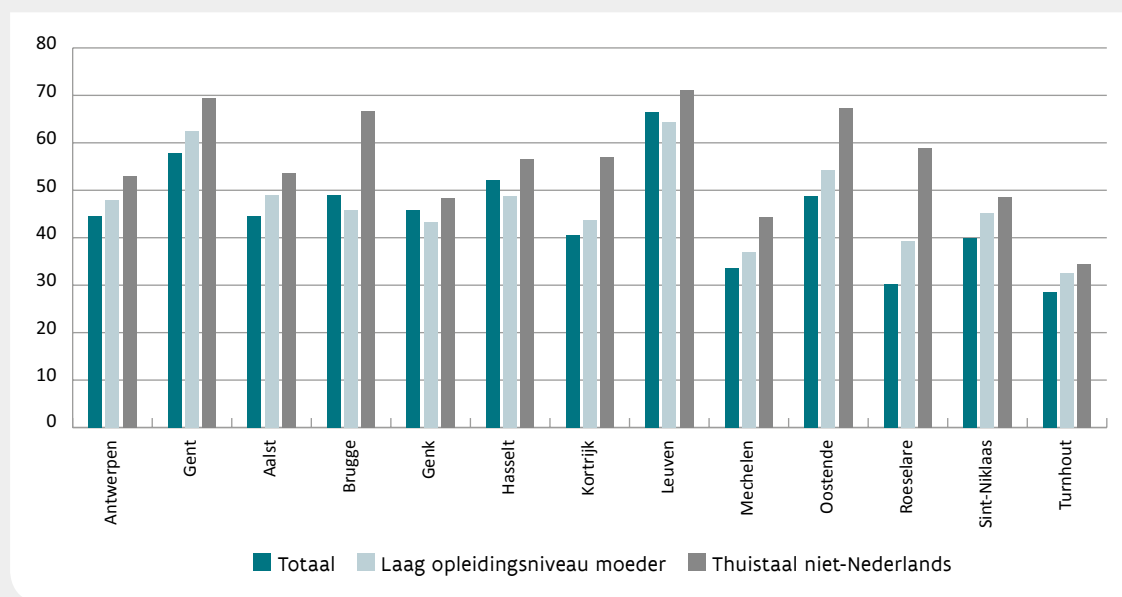
De cijfers hebben betrekking op het aantal problematisch afwezigen die gemeld werden aan het Departement Onderwijs. Misschien melden de scholen niet alle afwezigheden. Het werkelijke aantal spijbelaars ligt daarom waarschijnlijk hoger. De limiet voor aangifte van 30 halve dagen is vrij hoog, en omdat de scholen dit moeten doorgeven aan het Departement Onderwijs, zegt deze indicator dus iets over de zware gevallen en de mate waarin scholen daarvan aangifte doen.

Het geografisch criterium is de stad van de vestigingsplaats van de school waarin de leerlingen zijn ingeschreven, en niet van de hoofdzetel van de school. Leerlingen die les volgen in een schoolgebouw binnen de stad, ook als dat behoort tot een school met hoofdzetel buiten de stad, worden meegerekend. Omgekeerd worden leerlingen niet meegerekend die les volgen in een schoolgebouw gelegen buiten de stad dat echter behoort tot een school met hoofdzetel binnen de stad.

Spijbelgedrag in het deeltijds beroepssecundair onderwijs, naar geslacht, in 2014-2015 en 2015-2016, in %.

	2014-2015			2015-2016		
	Totaal	Man	Vrouw	Totaal	Man	Vrouw
Antwerpen	42,2	45,1	37,6	44,6	46,4	41,9
Gent	58,6	57,2	62,0	57,9	56,5	60,9
Aalst	36,1	31,5	46,2	44,5	42,4	50,0
Brugge	43,0	40,1	54,0	49,0	45,7	60,0
Genk	48,3	48,8	46,3	45,9	45,8	46,2
Hasselt	52,3	58,1	44,9	52,1	53,5	50,7
Kortrijk	32,3	32,7	31,3	40,6	41,2	39,5
Leuven	59,6	61,1	57,6	66,4	71,7	57,9
Mechelen	41,9	41,1	43,3	33,6	35,6	30,5
Oostende	53,1	53,1	52,9	48,8	46,0	57,3
Roeselare	24,1	23,9	24,5	30,2	30,1	30,4
Sint-Niklaas	35,1	34,1	36,7	39,9	40,9	38,2
Turnhout	16,1	18,2	13,5	28,6	31,3	25,4
Totaal 13 steden	42,4	43,1	41,1	45,1	45,6	44,1

Bron: Departement Onderwijs en Vorming.

Spijbelgedrag in het deeltijds beroepssecundair onderwijs, naar leerlingenkenmerken 'Laag opleidingsniveau moeder' en 'Thuistaal niet-Nederlands', in 2015-2016, in %.

Bron: Departement Onderwijs en Vorming.

LEERLINGEN IN HET SECUNDAIR ONDERWIJS MET THUISTAAL NIET-NEDERLANDS

Definitie

Aandeel (%) leerlingen van het voltijds secundair en het deeltijds beroepssecundair onderwijs wiens thuistaal niet het Nederlands is.

De indicator is de verhouding van enerzijds het aantal leerlingen ingeschreven in het voltijds gewoon secundair onderwijs of het deeltijds beroepssecundair onderwijs wiens thuistaal niet het Nederlands is en van anderzijds het totaal van de leerlingen ingeschreven in het voltijds gewoon secundair of deeltijds beroepssecundair onderwijs. Het geografisch criterium is de woonplaats van de leerlingen. Dus de cijfers slaan enkel op de leerlingen die in de stad zelf wonen.

'Thuistaal niet-Nederlands' is een leerlingenkenmerk, dat gebruikt wordt bij het berekenen van de werkingsmiddelen voor het kleuter- en leerplichtonderwijs. De thuistaal is 'niet-Nederlands' wanneer de leerling opgroeit in een gezin waar niemand Nederlands spreekt of in een gezin met drie gezinsleden waarvan maximaal één gezinslid Nederlands spreekt. Broers en zussen worden als één gezinslid beschouwd. Leerlingen wiens thuistaal onbekend is, worden in deze indicator verondersteld thuis Nederlands te spreken.

Toelichting

Deze indicator illustreert intentie 2.1 rond het wegwerken van drempels. In de stad zijn alle drempels die ervoor zorgen dat mensen niet of onvoldoende kunnen participeren aan het maatschappelijke leven weggewerkt. Taalverwerving is daarvoor voor heel wat anderstalige personen een noodzaak. De indicator geeft ook een beeld van de diversiteit binnen de stad (intentie 2.4). Taalverwerving kan ook gekoppeld worden aan intentie 2.6 die mikt op het wegwerken van armoede en sociale uitsluiting. Dit is ook noodzakelijk op het vlak van vorming. Het gaat daarbij niet enkel om het remediëren van zwakkere posities, maar vooral om het versterken van mensen door empowerment en sociale stijging.

Deze indicator kan men lezen samen met indicatoren [Schoolse vertraging in het lager onderwijs](#), [Schoolse vertraging in het ASO](#), [Schoolse vertraging in het TSO](#), [Schoolse vertraging in het BSO](#), [Schoolse vertraging in het KSO](#), [Spijbelgedrag in het lager onderwijs](#), [Spijbelgedrag in het voltijds secundair onderwijs](#), [Spijbelgedrag in het deeltijds beroepssecundair onderwijs](#) en [Vroegtijdig schoolverlaten](#).

In het schooljaar 2015-2016 spreken in de 13 steden samen bijna een kwart van de leerlingen in het voltijds secundair onderwijs thuis geen Nederlands. In het deeltijds beroepssecundair onderwijs (DBSO) loopt dit op tot meer dan een derde. Dit is duidelijk hoger dan in het Vlaamse Gewest. In het voltijds onderwijs en het DBSO bedragen de percentages in het Vlaamse Gewest 12,5% en 23,7%. Het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest kent met 71,6% en 79,1% de hoogste cijfers. Franstalige leerlingen worden hier meegeteld als leerlingen met thuistaal niet-Nederlands. In de grootsteden Antwerpen en Gent liggen de waarden doorgaans hoger dan in de overige centrumsteden. Vrijwel in alle steden ligt het percentage leerlingen met thuistaal niet-Nederlands het hoogst in het BSO, gevolgd door TSO, ASO en KSO. Vooral de hoge waarden van het BSO vallen op.

Het aandeel leerlingen in het voltijds secundair onderwijs dat thuis geen Nederlands spreekt, varieert in de 13 steden tussen 35,4% (Antwerpen) en 6,8% (Brugge). In het DBSO variëren de waarden tussen 46,3% (Leuven) en 10,4% (Brugge). Hoge waarden in het voltijds secundair zijn er ook in Gent en in het DBSO in Sint-Niklaas, Gent en Antwerpen. Lage waarden in het voltijds onderwijs zijn er naast Brugge ook in Hasselt en Roeselare; in het DBSO naast Brugge ook in Genk.

In de 13 steden, het Vlaamse en het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest zijn de waarden sinds 2008-2009 gestaag toegenomen. Alleen in Brussel lijkt het aandeel zich - op een hoog niveau - te stabiliseren.

Aandachtspunten

Tot vorige editie werd deze indicator omschreven als 'Participatie van alloctonen in het secundair onderwijs'. Het criterium om 'alloctoon' af te bakenen was in de edities 2014 en 2011 eveneens de thuistaal niet-Nederlands. In de editie 2008 werd het nationaliteitscriterium gehanteerd. De cijfers over de thuistaal niet-Nederlands geven geen volledig correct beeld van de situatie van personen van vreemde herkomst in het secundair onderwijs. Zo zijn ook de van huize Franstaligen leerlingen inbegrepen, wat vooral voor het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest en de Vlaamse rand rond Brussel een vertekening geeft.

Het geografisch criterium is de gemeente/gewest van de woonplaats van de leerlingen. In de vorige editie van de Stadsmonitor (2014) was het criterium de vestigingsplaats van de school waarin de leerlingen zijn ingeschreven. In de daaraan voorafgaande edities was dat de hoofdzetel van de school. De reeks is opnieuw opgemaakt.

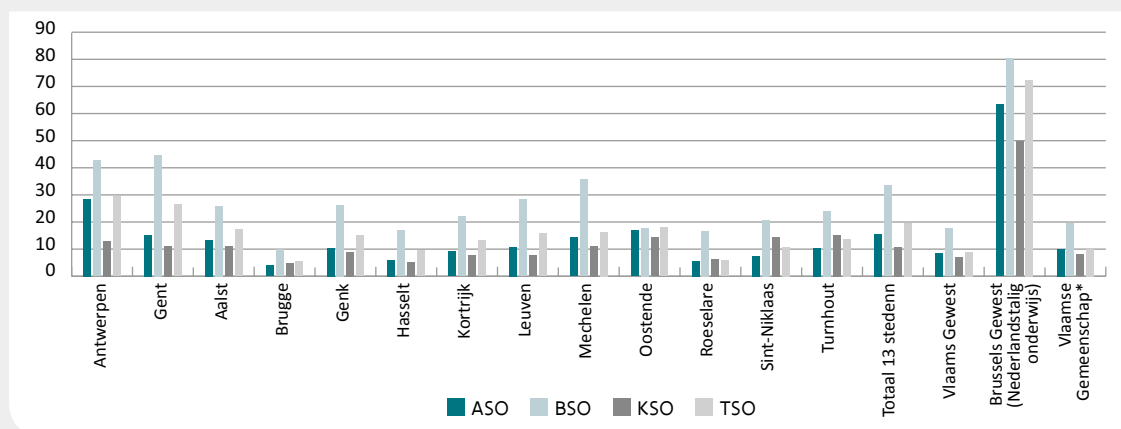
Leerlingen in het voltijds gewoon secundair onderwijs en deeltijds beroepssecundair onderwijs met thuistaal niet-Nederlands, in 2008-2009, 2011-2012, 2014-2015 en 2015-2016, in %.

	Voltijds gewoon secundair				Deeltijds beroepssecundair			
	2008-2009	2011-2012	2014-2015	2015-2016	2008-2009	2011-2012	2014-2015	2015-2016
Antwerpen	28,2	30,8	34,6	35,4	39,9	40,0	38,2	41,8
Gent	19,7	23,1	27,4	28,9	41,7	45,3	42,7	43,5
Aalst	9,3	12,4	17,4	18,8	12,7	17,3	27,5	29,9
Brugge	3,5	4,4	5,7	6,8	6,0	8,9	11,6	10,4
Genk	15,8	16,8	18,0	19,8	12,6	15,0	13,4	11,7
Hasselt	7,6	8,4	9,3	10,1	27,9	14,8	17,2	19,2
Kortrijk	9,4	12,2	14,4	15,5	9,8	19,1	24,7	28,2
Leuven	11,0	12,7	15,3	17,0	23,7	27,6	47,2	46,3
Mechelen	19,7	19,8	21,2	22,3	38,3	42,3	37,1	32,7
Oostende	9,8	13,0	18,8	20,1	16,5	20,0	22,3	20,9
Roeselare	4,2	6,7	9,0	10,2	8,1	16,0	18,5	17,0
Sint-Niklaas	8,9	11,2	13,6	15,3	37,3	35,0	42,9	44,8
Turnhout	8,4	12,0	16,5	17,9	5,2	10,7	25,6	30,4
Totaal 13 steden	16,8	19,3	22,7	24,0	31,6	33,5	33,5	35,0
Vlaams Gewest	7,7	9,3	11,3	12,5	19,9	21,5	22,8	23,7
Brussels Gewest (Nederlandstalig onderwijs)	65,0	67,8	70,7	71,6	74,9	77,0	82,5	79,1
Vlaamse Gemeenschap*	8,9	10,6	13,0	14,2	22,0	23,8	25,4	26,4

* Vlaamse Gemeenschap omvat de gemeenten van het Vlaamse Gewest en van het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest (enkel Nederlandstalig onderwijs).

Bron: Departement Onderwijs en Vorming.

Leerlingen in het voltijds gewoon secundair onderwijs met thuistaal niet-Nederlands, in 2015-2016, naar onderwijsvorm, in %.

* Vlaamse Gemeenschap omvat de gemeenten van het Vlaamse Gewest en van het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest (enkel Nederlandstalig onderwijs).

Bron: Departement Onderwijs en Vorming.

VROEGTIJDIG SCHOOLVERLATEN

Definitie

Aandeel (%) 18-25-jarigen dat in een bepaald jaar zonder kwalificatie uitstroomt uit het secundair onderwijs, tegenover het totaal aantal 18-25-jarigen dat in dat jaar uit het secundair onderwijs uitstroomt (met of zonder kwalificatie).

Dit is de verhouding (in %) van het aantal 18-25-jarigen dat in een bepaald jaar het voltijds gewoon secundair onderwijs, het deeltijds beroepssecundair onderwijs, Syntra Vlaanderen (leertijd) of het buitengewoon secundair onderwijs zonder kwalificatie (diploma, getuigschrift, certificaat,...) verlaat, tegenover het totaal aantal 18-25-jarigen dat in dat jaar dit onderwijs verlaat (met of zonder kwalificatie). Hiervoor worden individuele gegevens van de leerlingen door de tijd (longitudinaal) gebruikt.

Het geografisch criterium is de gemeente van de woonplaats van de leerlingen.

Toelichting

Vroegtijdig schoolverlaten verhoogt het risico op een maatschappelijk zwakkere positie als volwassene. Het wijst er op dat onderwijskansen niet gelijk verdeeld zijn over alle lagen van de bevolking.

Deze indicator illustreert intentie 2.6 rond het bestrijden van armoede en sociale uitsluiting in de stad. Alle kwetsbare en kansarme mensen krijgen kansen aangereikt om een menswaardig leven te leiden. Het gaat daarbij niet enkel om het remediëren van zwakkere posities, maar vooral om het versterken van mensen door empowerment en sociale stijging. Daarnaast past hij ook binnen intentie 2.1 rond het wegwerken van drempels. Alle publieke voorzieningen moeten voor iedereen toegankelijk zijn en in elke sector moet ervoor gezorgd worden dat wie het wenst, maximaal kan participeren. Taalverwerving is daarvoor voor heel wat anderstalige personen een noodzaak. Om dit mogelijk te maken zal maatwerk nodig zijn om het aanbod optimaal af te stemmen op specifieke doel- of kansengroepen. Bruikbaarheid, beschikbaarheid, betaalbaarheid, bereikbaarheid en begrijpbaarheid zijn diverse aspecten die bij het wegwerken van drempels dienen afgetoetst te worden.

Deze indicator leest men best samen met indicatoren als [Spijbelgedrag in het lager onderwijs](#), [Spijbelgedrag in het voltijds secundair onderwijs](#), [Spijbelgedrag in het deeltijds beroepssecundair onderwijs](#), [Schoolse](#)

[vertraging in het lager onderwijs](#), [Schoolse vertraging in het ASO](#), [Schoolse vertraging in het TSO](#), [Schoolse vertraging in het BSO](#), [Schoolse vertraging in het KSO](#), [Leerlingen in het secundair onderwijs met thuistaal niet Nederlands](#) en [Betaalbaarheid schoolkosten](#).

In de 13 steden verlaat in 2014-2015 16% van de leerlingen vroegtijdig de school. Het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest scoort met 18,5% iets zwakker. Het Vlaamse Gewest doet het met 10% beter dan de 13 steden. Onder de 13 steden varieert het vroegtijdig schoolverlaten tussen 21,5% (Antwerpen) en 10% (Brugge). Ook Mechelen en Turnhout hebben hoge waarden, terwijl ook Aalst, Kortrijk, Sint-Niklaas en Hasselt lage waarden vertonen.

Wanneer de leerlingen voldoen aan de leerlingenkenmerken 'Laag opleidingsniveau moeder' of 'Thuistaal niet-Nederlands', stijgt het aandeel vroegtijdige schoolverlaters. Dit effect is in de meeste steden het sterkst voor het kenmerk 'Thuistaal niet-Nederlands'. In de 13 steden bedraagt het aandeel vroegtijdige schoolverlaters voor de leerlingen met een laagopgeleide moeder 24%, voor de leerlingen met thuistaal niet-Nederlands 25,5%. In het Vlaamse Gewest bedragen de percentages respectievelijk 18% en 23%, in het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest 22,5% en 19%.

Aandachtspunten

Deze indicator dient niet verward te worden met die van de vroegtijdige schoolverlaters, berekend op basis van de Enquête van de Arbeidskrachten (EAK) van Statbel/Eurostat. Deze laatste is echter niet op gemeenteniveau representatief, maar staat ook bekend onder de naam 'ongekwalificeerde uitstroom'. Hij meet het aantal 18- tot en met 24-jarigen die als hoogste diploma lager onderwijs of lager secundair (1ste of 2de graad) onderwijs hebben en in de referentieperiode van de 4 laatste weken geen opleiding hebben gevolgd, in verhouding tot het totaal aantal 18- tot en met 24-jarigen. Belangrijk verschil tussen beide indicatoren is dat de hier voorgestelde indicator geen verwijzing bevat naar de (brede) vormingactiviteiten, zoals dat wel bij de EAK-indicator het geval is. De categorie 'zonder kwalificatie die een opleiding volgt' wordt dus niet van de hier besproken indicator 'afgetrokken'. Een ander belangrijk verschil is dat de hier voorgestelde indicator gebaseerd is op objectieve administratieve bestanden. De EAK-indicator daarentegen is gebaseerd op een survey die de uitspraken van de betrokkenen zelf registreert.

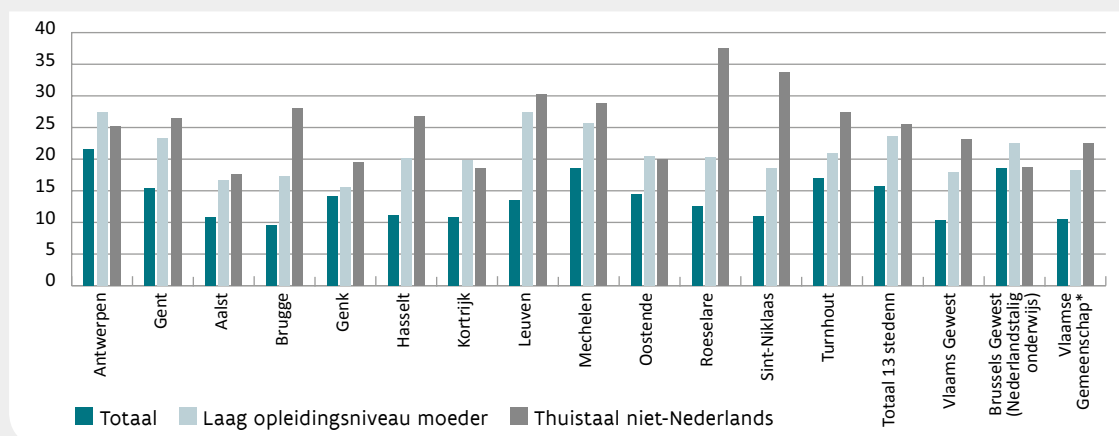
Vroegtijdige schoolverlaters, naar woonplaats, van 2009-2010 tot 2014-2015, in %.

	2009-2010	2010-2011	2011-2012	2012-2013	2013-2014	2014-2015
Antwerpen	26,4	25,8	25,0	23,6	22,9	21,5
Gent	20,4	21,3	20,4	19,8	18,2	15,4
Aalst	15,1	14,9	12,9	11,7	9,7	10,9
Brugge	13,3	12,5	10,2	11,8	9,8	9,6
Genk	19,0	21,3	17,4	19,3	17,1	14,1
Hasselt	13,2	13,2	10,5	11,7	12,7	11,2
Kortrijk	15,0	13,7	13,8	10,1	8,4	10,9
Leuven	15,6	13,0	12,3	11,8	11,6	13,5
Mechelen	18,4	21,0	17,8	17,0	14,8	18,6
Oostende	18,0	16,7	16,6	15,7	19,1	14,5
Roeselare	10,6	14,9	12,4	10,3	11,5	12,6
Sint-Niklaas	14,1	16,5	13,6	12,0	12,3	11,0
Turnhout	17,5	19,0	14,3	15,1	14,1	17,0
Totaal 13 steden	19,3	19,6	18,0	17,3	16,5	15,7
Vlaams Gewest	12,6	12,3	11,6	11,2	10,5	10,4
Brussels Gewest (Nederlandstalig onderwijs)	24,5	24,0	19,5	19,0	21,8	18,5
Vlaamse Gemeenschap*	12,8	12,5	11,7	11,3	10,7	10,5

* Vlaamse Gemeenschap omvat de gemeenten van het Vlaamse Gewest en van het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest (enkel Nederlandstalig onderwijs).

Bron: Departement Onderwijs en Vorming.

Vroegtijdige schoolverlaters, naar woonplaats en 'Laag opleidingsniveau moeder' en 'Thuis taal niet-Nederlands', in 2014-2015, in %.

* Vlaamse Gemeenschap omvat de gemeenten van het Vlaamse Gewest en van het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest (enkel Nederlandstalig onderwijs).

Bron: Departement Onderwijs en Vorming.

AANTREKKINGSKRACHT VAN HET SECUNDAIR ONDERWIJS

Definitie

Verhouding (uitgedrukt in %) van de jongeren die zijn ingeschreven in een school voor gewoon (inclusief deeltijds) en buitengewoon secundair onderwijs in de stad, tegenover alle jongeren die in de stad wonen en ingeschreven zijn in het gewoon (inclusief deeltijds) en buitengewoon secundair onderwijs (binnen of buiten de stad).

Dit is de verhouding van het aantal jongeren ingeschreven in het gewoon (inclusief deeltijds) en buitengewoon secundair onderwijs (naar vestigingsplaats), tegenover het aantal jongeren dat in de stad zijn woonplaats heeft en ingeschreven is in het gewoon (inclusief deeltijds) en buitengewoon secundair onderwijs (binnen of buiten de stad). Indien de verhouding groter is dan 100%, betekent dit dat er meer leerlingen schoollopen in de stad dan dat er leerlingen wonen. Dit kan een indicatie zijn dat de stad een centrumfunctie vervult op het vlak van het secundair onderwijs.

Op 1 september 2009 werd het hoger beroepsonderwijs (HBO5) ingevoerd. De opleiding verpleegkunde, die vroeger behoorde tot de vierde graad van het beroepssecundair onderwijs, ging vanaf die datum over naar het hoger beroepsonderwijs en verdwijnt dus uit de cijfers van het voltijds gewoon secundair onderwijs. Vandaar dat ze vanaf 2009-2010 niet meer in deze cijfers voorkomen.

Toelichting

Deze indicator illustreert intentie 1.2 'Centrumfunctie maximaal uitbouwen'. De stad is een aantrekkingspool op technologisch, economisch en cultureel vlak. De geografische clustering van diensten, voorzieningen, instellingen en mensen in de stad resulteert in agglomeratievoordelen. De stad versterkt zich zo als centrum voor allerlei diensten en activiteiten (zoals onderwijs, vrije tijd, zorg, ...) om in de behoeften van stad en regio te voorzien. Daarnaast illustreert deze indicator ook intentie 1.1 'Vraag en aanbod afstemmen'. De stad biedt een kwaliteitsvol en gediversifieerd aanbod aan voorzieningen over verschillende domeinen heen (o.a. in het onderwijs, arbeidsplaatsen, socioculturele en vrijetijdsactiviteiten, gezondheids- en welzijnszorg, openbaar vervoer, milieudienstverlening en logiesverstrekking) dat afgestemd is op de behoeften en de wensen van alle stadsbewoners en -gebruikers.

De indicator kan gelezen worden samen met de indicator [Tevredenheid over de onderwijsvoorzieningen](#).

In het schooljaar 2016-2017 hebben de 13 centrumsteden gemiddeld een score van 158%, wat wil zeggen dat er 58% meer leerlingen naar secundaire scholen op hun grondgebied gaan dan dat er wonen. Er is dus duidelijk sprake van een centrumfunctie of aantrekkingskracht, wat het secundair onderwijs betreft. Deze trend is het sterkst in het kunstsecundair onderwijs. Maar ook de andere onderwijsvormen (TSO, ASO en BSO) kennen een aantrekkingskracht van meer dan 150% voor de 13 steden. Antwerpen behaalt (voor het hele secundair onderwijs) slechts 104%, dit is meteen het laagste cijfer onder de 13 steden. Ook het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest en Genk scoren laag. Turnhout behaalt de hoogste score met 260%, gevolgd door Leuven, Brugge en Hasselt.

De aantrekkingskracht van het secundair onderwijs in de 13 steden gaat er globaal op achteruit tussen 2008-2009 en 2016-2017. De teruggang bedraagt 11 procentpunten. De grootsteden gaan iets minder sterk achteruit. De sterkste teruggang is te vinden in Turnhout, dat echter zijn toppositie behoudt (-48 procentpunten), en in het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest (-30 procentpunten). De enige centrumsteden die erin slagen hun aantrekkingskracht (licht) te verbeteren zijn Mechelen en Leuven.

Aandachtspunten

Het geografisch criterium van het aantal jongeren ingeschreven in het voltijds gewoon secundair onderwijs is de stad van de vestigingsplaats van de school waarin de leerlingen zijn ingeschreven, en niet van de hoofdzetel van de school. Leerlingen die les volgen in een schoolgebouw binnen de stad, ook als dat behoort tot een school met hoofdzetel buiten de stad worden meegerekend. Omgekeerd worden leerlingen, die les volgen in een schoolgebouw gelegen buiten de stad dat echter behoort tot een school met hoofdzetel binnen de stad, niet meegerekend. Ook in de vorige editie van de Stadsmonitor was de vestigingsplaats van de school het criterium.

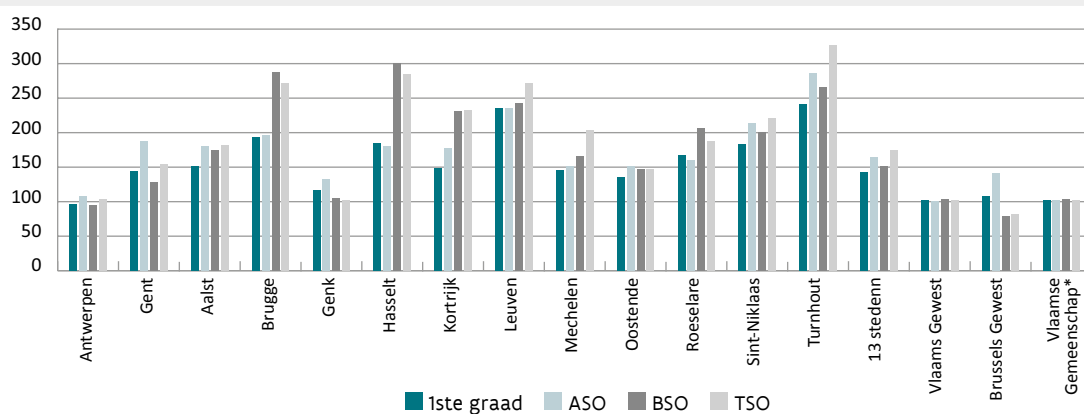
De aantrekkingskracht van het secundair onderwijs, van 2008-2009 tot 2016-2017, 100=neutrale waarde.

	2008-2009	2009-2010	2010-2011	2011-2012	2012-2013	2013-2014	2014-2015	2015-2016	2016-2017
Antwerpen	113	112	112	110	108	107	105	104	104
Gent	164	163	162	160	159	158	157	158	157
Aalst	191	187	185	185	186	184	184	181	176
Brugge	236	232	233	236	237	237	235	229	227
Genk	134	131	131	132	132	131	131	124	122
Hasselt	239	226	223	224	222	226	227	224	227
Kortrijk	201	200	200	202	203	204	201	200	199
Leuven	241	237	233	229	233	237	240	241	243
Mechelen	158	159	159	163	163	164	163	165	161
Oostende	151	150	148	147	145	141	140	140	141
Roeselare	198	194	192	190	189	184	182	180	178
Sint-Niklaas	203	203	209	209	208	211	209	207	203
Turnhout	308	302	302	293	285	281	280	272	260
Totaal 13 steden	169	167	166	165	164	163	162	160	158
Vlaams Gewest	101	101	101	101	101	101	101	101	102
Brussels Gewest (Nederlandstalig onderwijs)	143	138	133	129	125	123	119	116	112
Vlaamse Gemeenschap*	102	102	102	102	102	102	102	102	102

* Vlaamse Gemeenschap omvat de gemeenten van het Vlaamse Gewest en van het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest (enkel Nederlandstalig onderwijs).

Bron: Departement Onderwijs en Vorming.

De aantrekkingskracht van het secundair onderwijs, in 2016-2017, naar onderwijsvorm, 100=neutrale waarde.

* Vlaamse Gemeenschap omvat de gemeenten van het Vlaamse Gewest en van het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest (enkel Nederlandstalig onderwijs).

Bron: Departement Onderwijs en Vorming.

BETAALBAARHEID SCHOOLKOSTEN

Definitie

Aandeel (%) van de inwoners dat woont in een gezin dat het afgelopen jaar de schoolkosten niet (op tijd) kon betalen omwille van financiële redenen.

In de survey van de Stadsmonitor werd de volgende vraag voorgelegd aan een representatief staal van inwoners uit elke Vlaamse centrumstad: 'Is het gedurende het afgelopen jaar voorgekomen dat jij of een andere persoon van het gezin één of meer rekeningen niet (op tijd) kon betalen om financiële redenen?'. In de antwoordcategorieën werd er specifiek gepeild naar 'schoolkosten'.

Respondenten konden antwoorden met 'neen, dat is de voorbije 12 maanden niet voorgekomen', 'ja, het is al eens voorgekomen dat de rekening niet (op tijd) kon betaald worden' en 'niet van toepassing / weet niet'. Wie antwoordde met 'ja, het is al eens voorgekomen dat de rekening niet (op tijd) kon betaald worden', werd in de teller opgenomen. De categorie 'niet van toepassing / weet niet' werd bij de berekening buiten beschouwing gelaten.

Toelichting

In een leefbare en duurzame stad zijn alle drempels die er voor zorgen dat mensen niet of onvoldoende kunnen participeren weggewerkt. Financiële drempels zouden voor niemand een belemmering mogen zijn om te participeren aan het onderwijs en de samenleving in haar geheel. Het versterken van de inkomenspositie van kwetsbare personen is hierbij cruciaal. Deze indicator geeft dan ook invulling aan intentie 2.1 'Wegwerken van drempels' en intentie 2.6 'Bestrijden van armoede en uitsluiting'.

Deze indicator is nauw verwant met andere indicatoren die armoede en uitsluiting in beeld brengen; zoals [Huishoudens met betalingsmoeilijkheden](#), [Fiscale inkomens beneden de kritische grens](#) en [Personen met overmatige schuldenlast](#).

In 2017 heeft 6% van de inwoners van de centrumsteden problemen met het betalen van de schoolkosten. De verschillen tussen de steden zijn beperkt. Het hoogste percentage doet zich voor in Antwerpen, waar 8% van de inwoners problemen ervaart met het betalen van de schoolkosten. Gent, Brugge, Leuven, Kortrijk en Roeselare rapporteren de laagste percentages (allen 4%).

Ook in vergelijking met 2014 en 2011 blijven de verschillen beperkt. In Sint-Niklaas is er een toename van 4 procentpunten ten opzichte van 2011, in Gent en Kortrijk een afname van 3 procentpunten.

Inwoners met een lager opleidingsniveau hebben vaker problemen met de betaalbaarheid van de schoolkosten dan hoger opgeleiden. Niet-Belgen hebben vaker betalingsproblemen dan Belgen. Ook alleenstaanden met kinderen hebben het moeilijker dan inwoners met een andere gezinssamenstelling. Verder geldt dat het hebben van betaald werk en het bezitten van een woning samen gaat met minder betalingsproblemen.

Aandachtspunten

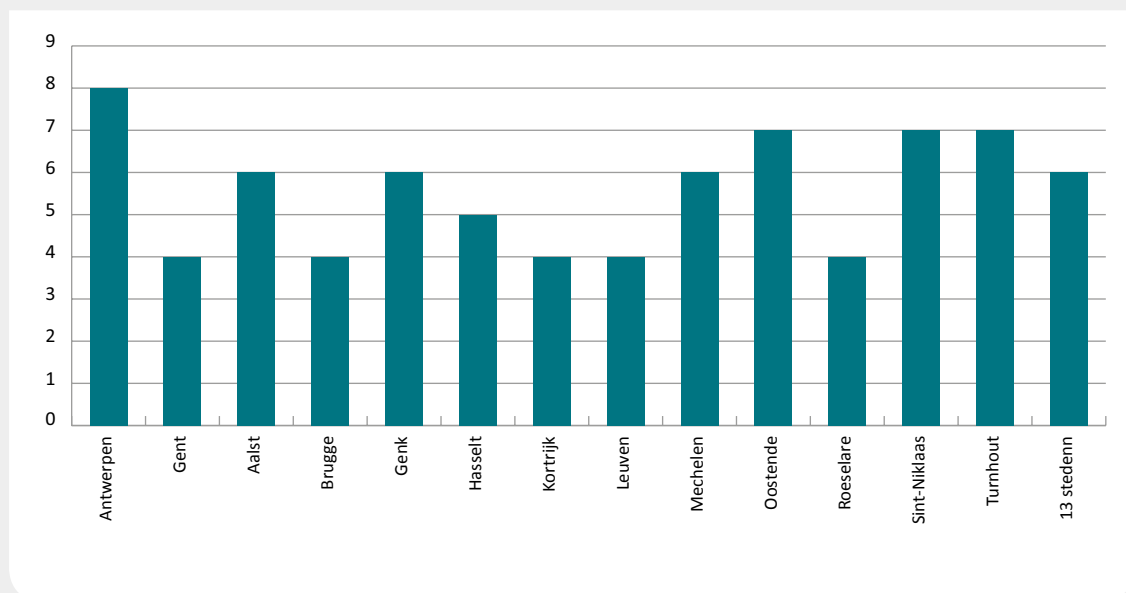
Voor meer uitleg over de survey Stadsmonitor en de interpretatie van de resultaten: zie leeswijzer survey.

Aandeel dat de schoolkosten niet (op tijd) kon betalen, in 2011, 2014 en 2017, in %.

	2011	2014	2017
Antwerpen	9	8	8
Gent	7	6	4
Aalst	4	5	6
Brugge	4	5	4
Genk	7	7	6
Hasselt	4	4	5
Kortrijk	7	5	4
Leuven	4	5	4
Mechelen	4	4	6
Oostende	6	6	7
Roeselare	5	4	4
Sint-Niklaas	3	8	7
Turnhout	6	8	7
Totaal 13 steden	6	6	6

Bron: survey Stadsmonitor.

Betaalbaarheid schoolkosten, in 2017, in %.

Bron: survey Stadsmonitor.

VOLDOENDE AANBOD KLEUTER- EN LAGER ONDERWIJS

Definitie

Aandeel (%) van de inwoners dat vindt dat er voldoende aanbod aan kleuter- en lager onderwijs aanwezig is in de buurt.

In de survey van de Stadsmonitor werd de volgende stelling voorgelegd aan een representatief staal van inwoners uit elke Vlaamse centrumstad: 'Er is voldoende aanbod aan kleuter- en lager onderwijs in mijn buurt'.

Respondenten konden antwoorden met 'helemaal oneens', 'eerder oneens', 'niet eens, niet oneens', 'eerder eens', 'helemaal eens' en 'weet niet / niet van toepassing'. Wie antwoordde met 'eerder eens' of 'helemaal eens' werd in de teller opgenomen. De categorie 'weet niet / niet van toepassing' werd bij de berekening buiten beschouwing gelaten.

Toelichting

Een leefbare en duurzame stad voorziet in een kwaliteitsvol en gediversifieerd aanbod aan onderwijsvoorzieningen dat afgestemd is op de (sociale) behoeften en de wensen van haar stadsbewoners. Dit aanbod is voldoende territoriaal gespreid, zodat scholen binnen beperkte afstand bereikbaar zijn, en is wijkspecifiek. Deze indicator geeft dan ook invulling aan intentie 1.1 'Vraag en aanbod afstemmen' en intentie 5.7 'Meer binnestedelijke differentiatie'.

Deze indicator is nauw verwant met andere indicatoren die onderwijsvoorzieningen in beeld brengen; namelijk [Tevredenheid over de onderwijsvoorzieningen](#), [Lager onderwijs in de wijk](#) en [Aantrekkingskracht van het secundair onderwijs](#).

In 2017 vindt 82% van de inwoners van de centrumsteden dat er voldoende aanbod is aan kleuter- en lager onderwijs. Dit is lager dan het percentage voor Vlaanderen (89%). Brugge rapporteert het hoogste percentage, met een tevredenheid van meer dan 90%. Het merendeel van de centrumsteden rapporteert een cijfer boven of net onder het gemiddelde, met uitzondering van de grootsteden Antwerpen en Gent.

De verschillen binnen de steden zijn veel groter dan die tussen de steden onderling. De grootste verschillen doen zich voor in Gent en Genk, waar het verschil tussen de wijk met het hoogste aandeel tevreden inwoners en de wijk met het laagste aandeel tevreden inwoners ongeveer 40 procentpunten bedraagt. Ook in Antwerpen, Leuven en Oostende is dit verschil duidelijk aanwezig met ongeveer 20 procentpunten. Het verschil is het kleinst in Roeselare (minder dan 10 procentpunten).

Een aantal centrumsteden kennen een positieve evolutie ten opzichte van 2014. Deze is het meest uitgesproken in Antwerpen, Mechelen en Sint-Niklaas, met een stijging van 5 procentpunten of meer. Geen enkele centrumstad rapporteert een echte daling: ofwel stagneren de cijfers ten opzichte van 2014, ofwel stijgen ze licht.

Belgen in de centrumsteden zijn vaker tevreden over het aanbod aan kleuter- en lager onderwijs in de buurt dan niet-Belgen. Hiernaast zijn er ook verschillen naar opleidingsniveau, eigenaarschap en gezinssamenstelling. Algemeen geldt dat hoger opgeleiden, eigenaars, samenwonenden met of zonder kinderen en personen inwonend bij familie vaker tevreden zijn dan andere inwoners.

Aandachtspunten

Voor meer uitleg over de survey Stadsmonitor en de interpretatie van de resultaten: zie leeswijzer survey.

Er zijn verschillen in de vraagstelling en de antwoordcategorieën tussen de Gemeente- en Stadsmonitor. In de Gemeentemonitor werd er gevraagd of er voldoende kleuter- en lager onderwijs is in de gemeente, in de Stadsmonitor in de buurt. In de Gemeentemonitor werd de antwoordcategorie 'geen mening / weet niet' gebruikt, in de Stadsmonitor 'weet niet / niet van toepassing'. De andere antwoordcategorieën zijn gelijk.

De resultaten per stadsdeel zijn terug te vinden op de websites van de respectievelijke steden.

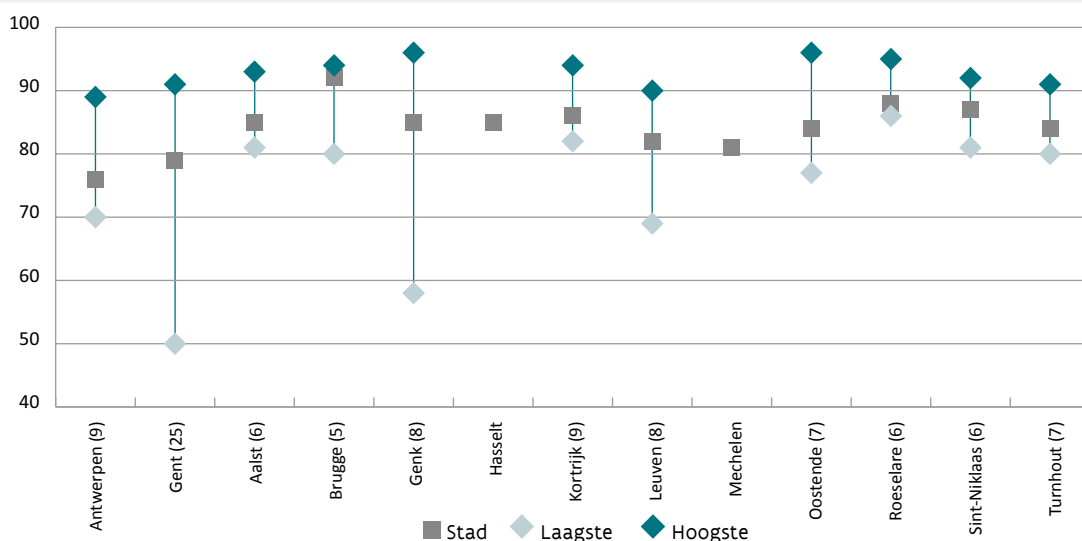
Voldoende aanbod kleuter- en lager onderwijs, in 2014 en 2017, in %.

	2014	2017
Antwerpen	68	76
Gent	76	79
Aalst	83	85
Brugge	90	92
Genk	84	85
Hasselt	85	85
Kortrijk	84	86
Leuven	79	82
Mechelen	77	81
Oostende	85	84
Roeselare	84	88
Sint-Niklaas	81	87
Turnhout	83	84
Totaal 13 steden	78	82
Vlaanderen*	/	89

* Het cijfer voor Vlaanderen is berekend op basis van een samengevoegd bestand van de survey Gemeente- en Stadsmonitor voor 308 gemeenten van het Vlaamse Gewest. Er zijn kleine afwijkingen in de vraagstelling en antwoordcategorieën van beide surveys. Voor meer informatie, zie 'Aandachtspunten'.

Bron: survey Gemeente- en Stadsmonitor.

Voldoende aanbod kleuter- en lager onderwijs, naar stadsdeel*, in 2017, in %.

*De cijfers geven de range aan tussen het stadsdeel met het hoogste aandeel inwoners dat vindt dat er voldoende aanbod aan kleuter- en lager onderwijs is in de buurt en het stadsdeel met het laagste aandeel. Voor Hasselt en Mechelen werden geen stadsdelen bevestigd. Het cijfer na de stadsnaam geeft het aantal stadsdelen dat per stad werd bevestigd.

Bron: survey Stadsmonitor.

TEVREDENHEID OVER DE ONDERWIJSVOORZIENINGEN

Definitie

Aandeel (%) van de inwoners dat tevreden is over het aanbod aan onderwijsvoorzieningen in de stad.

In de survey van de Stadsmonitor werd de volgende vraag voorgelegd aan een representatief staal van inwoners uit elke Vlaamse centrumstad: 'In welke mate ben je tevreden over de onderwijsvoorzieningen?'

Respondenten konden antwoorden met 'zeer ontevreden', 'eerder ontevreden', 'noch tevreden, noch ontevreden', 'eerder tevreden', 'zeer tevreden' en 'geen mening / niet van toepassing'. Wie antwoordde met 'eerder tevreden' of 'zeer tevreden' werd in de teller opgenomen. De categorie 'geen mening / niet van toepassing' werd bij de berekening buiten beschouwing gelaten.

Toelichting

Een leefbare en duurzame stad voorziet in een kwaliteitsvol en gediversifieerd aanbod aan onderwijsvoorzieningen dat afgestemd is op de (sociale) behoeften en de wensen van haar stadsbewoners. Deze indicator geeft dan ook invulling aan intentie 1.1 'Vraag en aanbod afstemmen'.

Deze indicator is nauw verwant met andere indicatoren die onderwijsvoorzieningen in beeld brengen; namelijk [Voldoende aanbod kleuter- en lager onderwijs](#), [Lager onderwijs in de wijk](#) en [Aantrekkingskracht van het secundair onderwijs](#).

In 2017 is 86% van de inwoners van de centrumsteden tevreden over de onderwijsvoorzieningen in hun stad. Dit is vergelijkbaar met het percentage voor Vlaanderen (87%). Het merendeel van de steden rapporteert een percentage van 90% of meer, met het hoogste percentage in Brugge, waar zo'n 94% van de inwoners tevreden is. Enkel in Antwerpen duikt het percentage onder de 80%.

Er zijn weinig opvallende verschillen ten opzichte van 2011. De daling van de algemene tevredenheid die werd vastgesteld in 2014, heeft zich niet verder gezet. De meeste steden rapporteren in 2017 percentages die vergelijkbaar zijn met deze van 2011. Enkel in Oostende is de daling van de tevredenheid blijvend, met een verschil van 6 procentpunten ten opzichte van 2011.

Hoger opgeleiden en Belgen zijn vaker tevreden over de onderwijsvoorzieningen in hun stad dan lager opgeleiden en niet-Belgen.

Aandachtspunten

Voor meer uitleg over de survey Stadsmonitor en de interpretatie van de resultaten: zie leeswijzer survey.

In de Gemeente- en Stadsmonitor wordt enkel naar de algemene tevredenheid over de onderwijsvoorzieningen gepeild. Er wordt in de vraagstelling dus niet gespecificeerd om welke vorm van onderwijs (basis-, secundair of hoger onderwijs) het juist gaat. De respondent beantwoordt de vraag op basis van zijn of haar ervaring en inzicht.

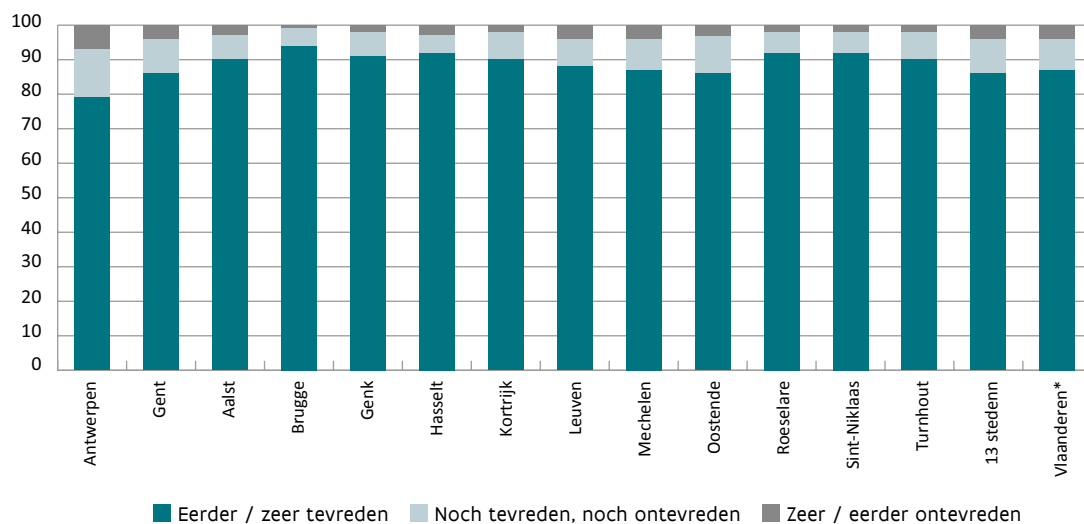
Er zijn verschillen in de antwoordcategorieën tussen de Gemeente- en Stadsmonitor. In de Gemeentemonitor werd de antwoordcategorie 'weet niet / niet van toepassing' gebruikt, in de Stadsmonitor 'geen mening / niet van toepassing'. De andere antwoordcategorieën zijn gelijk.

Tevredenheid over de onderwijsvoorzieningen, in 2011, 2014 en 2017, in %.

	2011	2014	2017
Antwerpen	79	73	79
Gent	86	85	86
Aalst	89	88	90
Brugge	93	90	94
Genk	90	85	91
Hasselt	93	93	92
Kortrijk	92	88	90
Leuven	92	90	88
Mechelen	89	85	87
Oostende	92	87	86
Roeselare	93	88	92
Sint-Niklaas	90	88	92
Turnhout	91	88	90
Totaal 13 steden	87	83	86
Vlaanderen*	/	/	87

* Het cijfer voor Vlaanderen is berekend op basis van een samengevoegd bestand van de survey Gemeente- en Stadsmonitor voor 308 gemeenten van het Vlaamse Gewest. Er zijn kleine afwijkingen in de antwoordcategorieën van beide surveys. Voor meer informatie, zie 'Aandachtspunten'.

Bron: survey Gemeente- en Stadsmonitor.

Tevredenheid over de onderwijsvoorzieningen, in 2017, in %.

* Het cijfer voor Vlaanderen is berekend op basis van een samengevoegd bestand van de survey Gemeente- en Stadsmonitor voor 308 gemeenten van het Vlaamse Gewest. Er zijn kleine afwijkingen in de antwoordcategorieën van beide surveys. Voor meer informatie, zie 'Aandachtspunten'.

Bron: survey Gemeente- en Stadsmonitor.